

Tijdschrift over instrument, muziek en spelers

september 2017

Interview met Thomas Triesschijn

Oefenen...? (of niet!)

Beatboxing op de blokfluit

Aafab
blokfluitcentrum

jaargang 9, nummer 3
een publicatie van Aafab ©

blokfluitist

● VOORWOORD

Beste lezer,

Je hebt het laatste nummer van de negende jaargang van 'blokfluitist' in handen. Ik hoop dat je in 2017 hebt genoten van de artikels die we voor jou hebben verzameld en dat we jou volgend jaar weer als abonnee mogen verwelkomen!

Als hoofdredacteur leer ik nog steeds van elke bijdrage die in dit blad verschijnt en dat geldt zeker ook voor dit nummer. Ik kende al enkele YouTube-video's over beatboxing op blokfluit, maar was nog nooit zelf aan de slag gegaan. Tijdens het proeflezen werd ik benieuwd. Kan ik dat ook, al ben ik geen tiener meer? Toen er niemand thuis

was, ging ik experimenteren met de *Beatsymfonie* van Marc Kentstra (zie bladzijde 9). Na een paar sessies voor de spiegel voelde ik me *cool* genoeg om het voor mijn partner te spelen. Inmiddels doen we hier thuis wel eens een beatbox-improvisatiewedstrijd. Wellicht is het nog niet goed genoeg voor YouTube, maar we hebben er lol in en het is een fantastische oefening!

Alvast veel plezier met beatboxen... en met alle overige uitdagingen in dit nummer!

Heb je vragen, opmerkingen of suggesties? Schrijf naar **redactie@blokfluitist.nl** of laat een bericht op **www.facebook.com/blokfluitist**

María Martínez Ayerza, hoofdredacteur

● COLOFON

Uitgever: Aafab blokfluitcentrum, Utrecht

Hoofdredactie: María Martínez Ayerza

Redactie: Tom Beets, Stephanie Brandt, Sarah Jeffery, Johanna Lambrechts en Bernadette Pollen

Taaladviezen: Thijs Weststrate

Vormgever: Anton van Woerkom, anton@educatieve-media.nl

Omslagontwerp: Staticdesign/Bart Scholliers, www.staticdesign.be

Drukwerkverzorging en verzending: Atalanta, Houten

Advertentieservice: Otto van Boetzelaer, contact@aafab.nl

Contactadressen: abonnementen@blokfluitist.nl, redactie@blokfluitist.nl, vormgever@blokfluitist.nl

Postadres: Jeremiastraat 4-6, 3511 TW Utrecht, Nederland

Website: www.blokfluitist.nl & www.facebook.com/blokfluitist

De in dit nummer gepubliceerde artikelen, waarvan de rechten berusten bij de uitgever, mogen niet zonder toestemming vooraf worden verveelvoudigd. De redactie doet alles wat in haar vermogen ligt om de rechtmatigheid en zorgvuldigheid van geplaatste artikelen te toetsen. Zij kan echter niet aansprakelijk worden gesteld voor de onvoorziene gevolgen van eventuele fouten, noch is zij verantwoordelijk voor de inhoud van artikelen van auteurs van buiten de redactie.

● INHOUD

Abonnementen

'Blokfluitist' verschijnt jaarlijks drie maal: in januari, mei en september. De prijs van een jaar-abonnement, inclusief verzending, is € 22,50 voor abonnees in Nederland en België. Voor abonnees uit andere landen is de prijs € 29,50. Bij aanmelding gedurende het jaar worden alle nummers van het lopende jaar na ontvangst van de betaling toegestuurd. Meer informatie vind je op www.blokfluitist.nl.

Abonnementen kunnen betaald worden via de volgende bankrekening:

IBAN: NL83 INGB 0006 6142 17

BIC: INGBNL2A

ten name van Aafab, Jeremiestraat 4-6

3511 TW Utrecht, Nederland

onder vermelding van 'abo 2018' + je naam + je postcode

Opzeggen

Wil je je abonnement in 2018 niet voortzetten, dan verzoeken wij dit vóór 31 oktober 2017 per e-mail door te geven.

REDACTIE

Voorwoord	2
-----------	---

ARTIKELEN

Interview met Thomas Triesschijn	4
Beatboxing op de blokfluit	7
Een week uit het leven van Susanna Borsch	10
Oefenen...? (of niet!)	14
Muzikanten aan het woord: Guillaume de Machaut	
<i>Ma fin est mon commencement</i>	18
Techniektip: Embouchure op de blokfluit	22
In memoriam	33

MUZIEKBIJLAGE

Canon van Bert Bijmens	24
------------------------	----

RUBRIEKEN

Cd-besprekingen	26
Vragen van lezers	28
Nieuw in de markt	30
Bloknotjes	32
Wat nog komt	34

● INTERVIEW

INTERVIEW MET THOMAS TRIESSCHIJN

JOHANNA LAMBRECHTS

Goedemiddag Thomas! Kun je jezelf kort voorstellen aan onze lezers?

25 jaar geleden werd ik geboren in Rotterdam. Ik heb gestudeerd aan het Koninklijk Conservatorium (KC) Den Haag bij Dorothea Winter en het conservatorium van Utrecht bij Heiko ter Schegget. Een jaar geleden ben ik afgestudeerd en nu ben ik druk bezig met mijn ensemble, lesgeven en het meedoen aan projecten als freelancer.

Wanneer ben je begonnen met blokfluit spelen? Wat heeft ertoe geleid dat je er ambitieus mee verder gegaan bent?

Op zesjarige leeftijd ben ik samen met mijn tweelingbroer Lennart in het kinderkoor van onze parochie gaan zingen. Een jaar later mochten we allebei een instrument kiezen. Hij koos voor piano, ik koos blokfluit. We deden alles samen, ook muziek maken. Het samenspelen met mijn broer was een enorme stimulans voor mij.

Toen ik op de middelbare school zat, ontdekte ik de School voor Jong Talent van het KC in Den Haag. Als veertienjarige heb ik op eigen houtje de directeur van die school een e-mail gestuurd, om eens te informeren naar de toelatingseisen. Hij heeft me heel vriendelijk geantwoord en me uitgenodigd om een weekje te komen meelopen. Dat heb ik gedaan en ik was meteen razend enthousiast. Ik vond het fantastisch om in een klas te zitten met kinderen die helemaal verknocht waren aan ballet, muziek of beeldende kunst. Dat was heel inspirerend voor mij, vanaf dat moment wist ik "hier zit ik op m'n plek, dit wil ik de rest van m'n leven doen!"

Speel je liefst solo, in een consort, in kamermuziekverband of met een orkest? Maak je deel uit van vaste ensembles?

Ik speel alle bezettingen heel graag! Al van jongs af aan beleef ik erg veel plezier aan samenspelen en samen zingen. Kamermuziek heeft daarom een bijzondere plaats in mijn hart. Mijn vaste ensemble is het kwartet *The Counterpoints*. Door veel tijd samen door te brengen met de voorberei-

dingen van concerten, repetities, muzikaal bronnenonderzoek, samen op tournee gaan en noem maar op, bouw je een heel hechte band op. Je leert elkaar steeds beter kennen, je inspireert elkaar, je daagt elkaar uit, je ontdekt nieuwe invalshoeken en ondersteunt elkaar. Iedereen is erg verschillend, en toch werk je aan een homogeen, overtuigend geheel. Samen spelen doe ik gewoon heel erg graag, veel liever dan alleen!

Heb je bepaalde rituelen voordat je het podium opgaat? Hoe houd je de zenuwen onder controle?

Ik eet altijd een banaan voor een concert, dat is een vast ritueel. Ik probeer mezelf vooral duidelijk te maken: het gaat om de muziek, dat is het allerbelangrijkste. Ik creëer daarmee een soort afleidingsmanoeuvre voor mezelf, ik wil zo bevlogen en zo hartstochtelijk musiceren dat er helemaal geen ruimte meer is om zenuwachtig te zijn. Dat is natuurlijk gemakkelijker gezegd dan gedaan; soms lukt het beter dan op andere momenten! Belangrijk is dat ik me niet op de noten wil concentreren, maar enkel op het verhaal. Foute noten bestaan dan niet meer, het zijn gewoon andere noten geworden, en de enige juiste noten die op dat moment in het verhaal passen. Maar het is natuurlijk niet makkelijk om met zo'n instelling op het podium te staan. Het lukt me steeds beter, maar ik zal meteen toegeven: ik ben nog altijd enorm zenuwachtig voor een concert!

Neem je soms deel aan wedstrijden? Wat trekt je hierin aan, wat leer je hieruit?

Ik doe eigenlijk zelden mee aan wedstrijden, maar de voorbije maanden hebben we met *The Counterpoints* deelgenomen aan een reeks competities. Ik kan je een mooie anekdote vertellen uit de finale van de *International Händel Competition 2017* in Göttingen (Duitsland). We hadden net gespeeld, toen de violist van een ander ensemble naar ons toekwam en zei: "Isn't it terrible, these competitions? Now we are all competing against each other, but actually we just want to play. Can't they just

The Counterpoints. Foto: Rogier Veldman

give us all a nice concert?” Dat vond ik inderdaad erg treffend. We willen helemaal niet tegen elkaar strijden om de beste te zijn, maar we willen gewoon concerten spelen. Het deed me deugd om dit te horen van iemand uit een ander ensemble. Ik vind dat competities vaak vrij ver van de realiteit van een concert afstaan. Bij een competitie word je beoordeeld, dat weet je en dat kun je niet helemaal van je af zetten. Naar een concert komen mensen niet om je te beoordelen maar om geraakt te worden. Dat maakt een groot verschil en creëert een heel andere sfeer. Toch doe ik wel af en toe mee aan wedstrijden. Het is een manier om concerten te krijgen en onder de aandacht te komen “in the scene”.

Eind 2015 heb je je eerste cd opgenomen. Wat wil je onze lezers daarover vertellen?

In de eerste plaats wil ik graag iets vertellen over het thema van de cd. Aljosja Mietus, de klavecijnist van ons duo, en ik waren het er al snel over eens dat we Bach wilden opnemen, omdat hij onze favoriete componist is. Er zijn natuurlijk al enorm veel mooie cd's met muziek van Bach, dus gingen we nadenken welk persoonlijk en vernieuwend accent we de cd wilden geven. We hebben ons afgevraagd “wat betekent Bach voor ons als jonge

musici?” We kwamen tot de conclusie dat Bach de grootste inspiratiebron is in ons dagelijks leven voor onze muzikale activiteiten. Daardoor is de titel *Inspiring Bach* ontstaan: de inspirerende Bach, die eeuwen na zijn dood nog jonge musici inspireert. Maar je kunt *Inspiring Bach* ook zien als de componist Bach die werd geïnspireerd door anderen. We vonden het juist leuk om die twee kanten te belichten en op die manier konden we er ook andere componisten bij betrekken. De cd is te bestellen op www.bol.com

Hoe zie jij de toekomst van de blokfluit en van historische instrumenten in het algemeen?

Hoe wil jij als jonge muzikant de oude muziek nieuw leven inblazen?

Ik denk dat de toekomst van de historische instrumenten een andere is dan die van de blokfluit. Ik heb bijvoorbeeld het gevoel dat de weg die de blokfluitbouw momenteel inslaat, tamelijk uniek is binnen de oude-muziekscene. Naar mijn gevoel maken veel bouwers namelijk bewust instrumenten die vrij ver afstaan van de originelen. Uitvoerders spelen dus op ‘moderne’ blokfluiten die losjes zijn gebaseerd op de originelen. Dat is heel anders in de historische uitvoeringspraktijk, waar juist

nog altijd wordt gestreefd naar het zo nauwkeurig mogelijk kopiëren van de oude instrumenten. Gambisten of klavecínisten zul je nooit oude muziek op een 'moderne' gamba of een 'modern' klavecimbel horen spelen, maar dat is een tendens die je wel met regelmaat in de blokfluitwereld ziet.

Ikzelf kies er bewust voor om deze tendens niet te volgen. De oude instrumenten vind ik juist zo inspirerend! Als ik die instrumenten bespeel, krijg ik het gevoel dat ik dichterbij de ziel van de muziek kan komen. Begrijp me niet verkeerd: ik ben zeker niet tegen vernieuwingen. Ik denk dat we creatief naar manieren moeten zoeken om mensen te verbinden met de oude muziek, maar ondertussen wel de integriteit van deze muziek moeten bewaren, want daar ligt nu juist haar kracht! Als je de kern, de ziel van de muziek gaat veranderen, kun je net zo goed iets totaal anders doen. Ik wil graag met een aanstekelijk enthousiasme aan het publiek tonen dat de emoties in de oude muziek nog steeds heel herkenbaar en actueel zijn!

Tijdens mijn masterstudie was mijn onderzoeks-onderwerp 'blokfluitbouwende musici in heden en verleden'. In de renaissance- en barokperiode was de connectie tussen blokfluitbouwers en spelers veel sterker dan nu. Veel bekende spelers bouwden hun eigen instrumenten. Denk bijvoorbeeld aan de familie Bassano, de familie Hotterre, Denner, Bressan en Quantz (die was zelfs componist, docent, fluitist én bouwer!). Ik zou heel graag die vergeten traditie van speler-instrumentenbouwer nieuw leven inblazen. Ik ben zelf ook wat aan het bouwen, ik heb een eigen werkplaatsje en ben daar momenteel wat aan het knutselen, zeg maar. Ik doe dat heel graag. Je kunt zoveel leren van die oude instrumenten en ze zijn zo inspirerend voor mijn muziek!

Wat doe je het liefste in je vrije tijd? Hoe kun je het beste ontspannen?

Ik speel ook een beetje klavecimbel en ben het voorbije jaar bezig geweest met het klussen aan mijn klavecimbel. Toen ging onze woonkamer er

Foto: Sascha Ivantich

bijna als klavecimbelwerkplaats uitzien, tot ergernis van mijn vriendin (*lacht*). Sommige jongens klussen aan hun auto, ik vind het leuk om aan mijn klavecimbel te klussen!

Ik reis heel graag. Ik zoek erg graag mooie steden en mooie natuur op en ga daar wandelen, bergen beklimmen en avontuurlijke en sportieve dingen doen. Afgelopen zomer ben ik gaan wildwaterkajakken in de VS en nadien heb ik een grote wandeling gemaakt in Schotland. In de wilde, ongerepte natuur voel ik me thuis en dat mis ik soms erg in Nederland!

Wat zijn jouw plannen/dromen/wensen voor de toekomst?

Ik wil heel graag een hond die ik kan meenemen op reis, op mijn grote wandelingen! Ik wil natuurlijk veel spelen! De concerten die ik nu heb, wil ik graag behouden en uitbreiden. Daarnaast zijn Aljosja en ik bezig met het oprichten van een stichting waarmee we onze eigen projecten kunnen opzetten. Dit zien we heel breed: van culturele evenementen en projecten tot educatieve activiteiten, cd- en video-opnames, enz. Daar zijn we nu intensief mee bezig. Verder wil ik natuurlijk veel fluiten bouwen. Ik heb een lijstje met allerlei mooie originele fluiten die ik wil nabouwen, met als uitgangspunt om zo goed mogelijk de geest van het originele instrument te behouden!

Actuele info en concerten kun je vinden op www.thomastriesschijn.nl

BEATBOXING OP DE BLOKFLUIT

EEN NIEUWE TREND. ZO KLINT SOLISTISCH BLOKFLUITSPEL METEEN NAAR MEER!

DOOR NIK TARASOV

Beatboxing, zo noemen we de imitatie van percussieklanken door mond, neus en keel. Dergelijke precieze ritmische opvolgingen van verschillende geluiden klinken bijna hetzelfde als de klank en de ritmische patronen van een echt drumstel. In combinatie met een microfoon zijn nog meer effecten mogelijk. Dit 'slagwerk van Jan en Alleman' is indrukwekkend en helemaal van deze tijd en lokt dan ook regelmatig enthousiaste reacties uit bij een verrast publiek.

De combinatie van spreekstem (rap) of zang, soms met *body percussion*, of het spelen van een ander instrument tijdens het beatboxen vraagt grote vaardigheid, vooral wanneer men er een blaas-instrument bij speelt. Hierdoor wordt een melodisch element toegevoegd aan het percussieve geluid. Niet het snel afwisselen van melodie en beatbox, maar het tegelijk kunnen beatboxen en blazen wordt in dit genre gezien als de hoogste kunst.

Terwijl beatboxen en tegelijk dwarsfluit of mond-harmonica spelen vaker voorkomen, was er tot nu toe weinig aandacht voor de combinatie met blokfluit. Toch zijn er op internet tegenwoordig trends te zien, die de nodige belangstelling trekken.

Vroeg geleerd...

Video's van kinderen en adolescenten laten zien dat beatboxing met de blokfluit inmiddels geen genre meer is voor excentrieke buitenbeentjes. In 2012 verscheen er op YouTube een video van een Turkse talentenshow met de titel *Little Turkish Guy makes Beat Box on Recorder* met het optreden van de jonge Doğukan Aşık. Ondanks zijn minimale vaardigheden wat betreft het eigenlijke blokfluitspel was de jury onder de indruk door zijn originele uitvoering. (Bron: YouTube. Zoek op 'beat box on recorder')

De jonge Ali Engammal postte een aantal filmpjes die goed laten zien dat blokfluitspel op beginners-niveau door het gebruiken van beatbox-effecten ineens cool en helemaal van deze tijd is. De korte video uit 2014 met de titel *Twins recorder beat-*

box laat twee jongelui zien die op hun blokfluiten thuis op de bank een beatboxduet uitvoeren. (Bron: YouTube. Zoek op 'twins recorder beatbox')

Men hoeft niet per se zo ver te gaan als Aaron Grim, wiens eigenwijze manier van blokfluitspelen door zijn leraar werd vastgelegd in een video. De clip is op YouTube te zien onder de titel *Playing my recorder with my nose while beatboxing*.

Mr. G-who haalde een grap uit op zijn forum *philippine human beatbox alliance* door een keer

met zijn neus blokfluit te spelen en met de mond te beatboxen. Zijn filmpje *G-who? Recorder flute beatbox* werd op YouTube meer dan 35.000 keer bekeken.

Tijdens de Britse Juggling Convention 2011 in Nottingham liet Vid Warren zijn kunsten zien op mondharmónica en sopraanblokfluit. Deze video is op YouTube te zien onder de titel *beatboxer meets recorder*, met de blokfluit vanaf minuut 2.00. Er is een speciale website gewijd aan deze bijzondere jonge man, die inmiddels helaas aan kanker is overleden (www.vidwarren.com).

De tot nu toe wel meest indrukwekkende klanken met plastic blokfluit en beatboxing tovert Medhat Mandouch uit Kairo, iets wat zelfs de redactie van *Spiegel Online*, een belangrijk Duits online nieuwsmagazine, een vermelding waard vond. Volgens dit magazine speelt de 24-jarige Egyptenaar sinds 2007 blokfluit en oefent hij dagelijks drie uur lang. Meer dan een miljoen weergaves van een van zijn videos (*My War 'Freestyle - Recorder Beatbox*) maakten het onderwerp en de mu-

sicus ongekend succesvol, maar de onduidelijke situatie rond de auteursrechten leidde er toe dat YouTube in Duitsland alle video's van Medhat Mandouch's kanaal blokkeerde. In Nederland is het kanaal nog steeds gewoon te bekijken.

Op Facebook werd deze succesvolle videoclip inmiddels vijf miljoen keer bekeken en rond 100.000 keer gedeeld! De facebookpagina *Medhat Mamdouh Flute Recorder Beatbox* heeft 200.000 likes, een voor blokfluitisten sprookjesachtig aantal (www.facebook.com/recorderbeatbox/). Let wel op als je dit gaat zoeken: er staat een spelfout in de officiële naam!

Zou beatboxing als nieuwe speltechniek straks alomtegenwoordig zijn bij een nieuwe generatie blokfluitisten? Voor blokfluitisten die de muzikale taal van jazz- pop-, rock- en metalmuziek blijven verkennen, kunnen wij daar wel op rekenen. (Vertaling: Stephanie Brandt)

Dit artikel verscheen eerder in het Duitse blokfluit-tijdschrift Windkanal (2015-3). De aantallen van hits en likes zijn geactualiseerd (juli 2017).

Beatboxen: techniek voor de volgende generatie blokfluitisten?

'Human beatbox' was eind jaren '70 van de vorige eeuw een manier voor Afro-Amerikanen uit de achterstandswijken in New York om zonder middelen of instrumenten toch met muziek bezig te kunnen zijn. Ze experimenteerden met de mogelijkheden van het beatboxen, ofwel vocale percussie, om zo een drummachine te imiteren. Beatboxen werd daarna onder andere toegepast in rap en hiphop. Michael Jackson maakte bij het maken van zijn muziek gebruik van beatboxen tijdens het uitwerken van zijn nummers en ook Bobby McFerrin bijvoorbeeld hield zich met beatboxen bezig. De combinatie van beatbox met een instrument als bijvoorbeeld de blokfluit komt nu sinds een aantal jaren voor.

Geïnspireerd door de online voorbeelden die Nik Tarasov in zijn artikel heeft besproken, ging blokfluitlerling Marc Kentstra (12 jaar), net als de Afro-Amerikanen, zelf aan het experimenteren en improviseren om de mogelijkheden van het beatboxen te verkennen. Het resultaat werd uiteindelijk een compositie voor tenorblokfluit

waarin beatbox-effecten verwerkt zijn. Op de muziekavond van zijn middelbare school oogstte hij daarmee veel succes.

Wie weet zijn er ook andere blokfluitisten die zich bezighouden met beatboxen op hun blokfluit. 'Blokfluitist' hoort graag van jullie!
Bernadette Pollen

Andere inspiratiebronnen

1. Greg Pattillo – Für Elise (beatbox dwarsfluit)
<http://tinyurl.com/GregDwarsfluit>
2. Justin Timberlake (Justin's beatbox)
<http://tinyurl.com/JustinBeatbox>
3. Najib Amhali (Beatbox uit: theatershow Most Wanted, 2004)
<http://tinyurl.com/NajibAmhaliBeatbox>
4. Rahzel, vocal percussionist (inspiratiebron voor veel anderen)
<http://tinyurl.com/RahzelVocalPerc>
5. Humanbeatbox lessons
www.humanbeatbox.com/lessons

Beatsymfonie

Marc Kentstra

Tenorblokfluit

*S----- flz k t ----- flz p -----

p

6 flz----- t k--t-k-p tzz--- flz----- t--k-p----- flz-----

ff

9 -----// flz-----// // flz-----// // flz-----//

mp *mf*

16 ----- flz----- flz----- flz----- -- flz----- -- flz--

ac - ce *f* le - ran - do

21 ----- flz----- -- flz----- flz-----

ff

25 ----- flz----- -----// ----

rit. *p*

con voce

Toelichting

Beatsymfonie is bedoeld voor tenorblokfluit. Je moet het vrij in de tijd spelen, neem om te beginnen een metronoomtempo van MM = plm 58 voor de kwartnoot.

Je speelt met lucht: je blaast een deel van de lucht over het mondstuk heen, dit heb ik *sisselino* genoemd en het wordt aangegeven met -----.

Flz, het teken voor flatterzunge, geldt alleen voor de ene noot waarboven dit is aangegeven.

De articulaties speel je heel fel en duidelijk, zestiende noten worden gespeeld met dubbele tongslag of t-k-p zoals je dat zelf handig vindt.

*= begin met een lange sisselino vooraf waarbij je alleen lucht hoort, langzaam komt de eerste toon dan op en begint het stuk.

● ARTIKEL

DAGBOEK – EEN WEEK UIT HET LEVEN VAN BLOKFLUITISTE SUSANNA BORSCH

Toen 'blokfluitist' mij vroeg om een week lang een dagboek bij te houden, dacht ik meteen aan Bridget Jones. Tja, zo geestig zal dit niet worden, maar ik ga er van uit dat de lezers van 'blokfluitist' geïnteresseerd zijn in andere dingen dan in de hoeveelheid calorieën die ik deze week naar binnen werkte...

Maandag - 12 juni 2017: Concert *Hexnut*

Met *Hexnut*, een van mijn ensembles voor hedendaagse muziek, gaven we drie jaar geleden een concert aan de Brigham Young University in Provo (Utah, VS). Van Steven Ricks, de compositie-leerler daar, hebben wij toen een stuk gespeeld. Dit jaar heeft hij zijn compositieklas mee naar Amsterdam genomen en zes van de studenten hebben nieuwe composities voor ons geschreven. Die gaan we vanavond uitvoeren, naast wat klassiekers uit ons eigen repertoire.

De *Hexnut*-magic is er nog steeds: wij hebben een hele tijd niet samengespeeld, maar het klikt weer heel snel. Als je ooit intensief met iemand muziek hebt gemaakt, herken je dat direct weer. Het is alsof je dezelfde taal spreekt, misschien zoals dat binnen een familie gebeurt.

De repetitie is pas 's middags, dus kan ik 's ochtends mijn lijstje voor een deel afwerken: bladmuziek plakken, e-mails beantwoorden, nog wat moeilijke plekjes oefenen voor vanavond, concertina studeren voor een ander programma, mijn traverso uit de kast halen voor een programma aan het eind van het jaar en wat organisatorische dingen doen voor een volgende lezeenheid in Trossingen, zoals bladmuziek verzamelen, lesruimte en hostel boeken, en een treinticket regelen.

Na mijn lunch fiets ik naar concertpodium Splendor, waar wij drie uren repeteren en soundchecken. Ik krijg ook iets te eten daar en om 20 uur is het concert. Heel gaaf om weer samen te spelen, ik ben echt gelukkig vanavond!

In het publiek zit familie, vrienden, de componisten uit Utah. Wij spelen de nieuwste muziek van

dit clubje mensen voor dit clubje mensen en misschien is dat van buitenaf gezien een beetje gek, maar voor ons voelt het alleen maar heel logisch.

Dinsdag - 13 juni: reizen en lesgeven

05:15 Goedemorgen! Eerst een kopje thee en dan ga ik om 6 uur het huis uit om de trein naar Trossingen te nemen. De markt wordt al opgebouwd, er wordt vrolijk 'goeiemorge!' geroepen, de lucht is blauw en de zon is al een tijdje op. Ook dit keer verbaast het me hoeveel dingen ik mee sjouw. Kan dat niet minder, in deze digitale wereld? In mijn rugzak zitten, afgezien van 'wat kleren en een tandenborstel' mijn computer, een paar blokfluiten want dan kan ik meespelen, wat extra fluiten want die kunnen mijn studenten proberen of lenen, een boek dat ik nog wil lezen, een stapel muziek voor mijn leerlingen... er is altijd van alles dat ik mijn studenten wil laten zien en wil laten uitproberen. Als musicus denk je niet alleen maar over een stijl, een stuk, of een tekst, maar eigenlijk omring je je door alles wat daarmee te maken heeft.

Op Amsterdam Centraal haal ik koffie en een croissantje en dan, in de trein, begin ik aan mijn lijst met treinkarweitjes. Zo'n karweitje is bijvoorbeeld het schrijven van een extra partij voor een van de stukken voor *Dapper's Delight*, het duo waarin ik met Adrian Brown, mijn man, sinds 2009 samenspeel in een combinatie van concertina's, blokfluit en zang. Over een paar dagen duiken we de opnamestudio in voor onze derde cd, en voor een lied over een Engelse heldin uit de 18e eeuw die tijdens een storm negen matrozen van een rots heeft gered, heb ik nog een sopraninolijn nodig. Wij hebben het cd-programma al verschillende keren gespeeld dit voorjaar, maar ik ben er

niet helemaal tevreden over, dus ik herschrijf een deel van het materiaal. Wij zijn van plan om extra partijen op te nemen, iets wat we *live* nooit zouden kunnen doen maar in de studio wel. Terwijl het landschap langs het raam glijdt, schrijf ik meer noten dan ik nodig heb. Zo kan ik later nog kiezen wat het beste werkt. En ja, er is nog meer waar die treinreis nuttig voor is: ik ruim mijn inbox op en beantwoord allerlei e-mails, ik lees, ik luister naar muziek en ik werk nog wat plannen uit voor mezelf en voor mijn leerlingen.

Wat fijn! Ik arriveer deze keer op tijd in Trossingen! Tot 's avonds geef ik les aan mijn leerlingen. De lange reis is absoluut de moeite waard, ik hou van lesgeven. Vandaag hoor ik Van Eyck, een zelf gecomponeerde *ricercar* in de stijl van Bassano, een setje Ierse tunes, Telemann en Virgiliano, en we praten over de meest uiteenlopende onderwerpen: vingertechniek, losse bovenlip, overbodige gezichtsuitdrukkingen, timing, klank, adem, repertoire...

Daarna begeef ik mij op onbekend terrein. Een collega heeft mij uitgenodigd voor een etentje bij haar thuis en nu loop ik door een deel van Trossingen dat ik nooit eerder heb gezien, want Tros-

singen is natuurlijk meer dan alleen de school en het oude Hohner-Areal, de oude fabriek voor muziekinstrumenten die tegenwoordig een hostel is. Het is toch echt wel 25 minuten lopen! Wij eten met z'n vieren: een professor voor piano, een voor trombone en de nieuwe hoogleraar voor nieuwe ensembles in de splinternieuwe afdeling van de school 'muziek-design-performance' en ik. Omdat ik meestal maar kort in Trossingen ben, ken ik mijn collega's nauwelijks en nu heb ik de kans om een aantal oude en nieuwe verhalen te horen en om iets van elkaars ideeën, problemen en plannen te leren kennen.

Als ik terug loop naar het hostel, ontvang ik een leuk bericht: ik word uitgenodigd om als invaller met een ensemble mee te spelen. Het is superfijn om gevraagd te worden. Natuurlijk is dat optreden in een weekend waarin ik al twee dagen repeteer en ook nog een ander optreden heb, maar ik wil het graag doen. Het gaat wel lukken, alles is een kwestie van organisatie!

Woensdag - 14 juni: lesgeven en reizen

Mijn eerste student van de dag heeft gisteravond nog afgezegd, dat geeft me de kans om nog wat

mails te beantwoorden en nog meer muziek te schrijven voor de opnames van *Dapper's Delight*. Op school moet ik eerst administratieve dingen regelen zoals het inleveren van formulieren en examenstukken en daarna geef ik nog een paar uur les. Deze ochtend zijn het gesprekken over de planning van een examen, vervolgens een leuke ensemblesessie, en dan loop ik naar het station, op weg naar huis.

Ik voel me niet zo lekker vandaag, ik heb slecht geslapen in het hostel, de treinen zijn 's middags vol, maar toch krijg ik nog wat werk gedaan tijdens de reis. Half 11 ben ik thuis.

Donderdag - 15 juni: studeren en zangles

Nadat ik onze zoon naar school heb gebracht, beginnen Adrian en ik thuis te oefenen voor onze opname. We hebben onlangs een 8-track recorder gekocht, dat helpt ons enorm bij onze voorbereiding. Wij nemen op, luisteren, voegen extra stemmen toe en krijgen al een goed beeld van wat het resultaat zou kunnen worden, wat er wel werkt en wat niet, en ook krijgen wij een objectiever beeld van onze stemmen. We gaan ons volgende album in een studio opnemen in plaats van in een ruimte met een mooie akoestiek. Dat betekent dat de opname 'droger' zal zijn en dat wij later kunstmatige galm toe moeten voegen, maar we kunnen dan ook elk onderdeel van onze stukken beter mixen en meer in het detail werken. Bovendien is de balans van de concertina's, fluiten en onze zang niet altijd optimaal en dat is met deze manier van opnemen beter op te lossen. Na een paar uur repeteren fietsen we naar de Pijp (voor niet-Amsterdammers: een deel van Amsterdam-Zuid) naar onze super zanglerares Michelle Courtens. Elke keer leren wij nieuwe technieken en trucjes om beter te klinken en krijgen we wat meer vertrouwen in onze mogelijkheden als zangers. "Jullie zijn echte zangers, ik ben trots op jullie", zegt zij. Hm... 's Middags zit ik in het park op het speelplein, ik ga uitzoeken wat we gaan eten en treuzel thuis een beetje tot Adrian van de werkplaats terugkomt en wij gaan eten. 's Avonds oefenen we nog een beetje, maar niet langer dan tot 10 uur, wij willen de burens niet op de zenuwen werken.

Vrijdag - 16 juni: repetitie BRISK

Het kwartet BRISK bestaat al 30 jaar, tweeënhalve jaar geleden ben ik er lid van geworden. Het is een supergroep met een fijne, vriendelijke sfeer. Nu ben ik dus bijna elke vrijdag met BRISK aan het repeteren. Ik speel daar vooral barok- en renaissance-repertoire, met geregeld nieuwe hedendaagse

stukken, speciaal voor het kwartet geschreven. BRISK heeft altijd hard gewerkt aan een netwerk met programmeurs die kamermuziekseries organiseren en zo reis ik deze dagen vaak kriskras door Nederland om geregeld te spelen voor bijna altijd volle zalen met zeer erkentelijk en geïnteresseerd publiek. Op dit moment werken we aan ons nieuwe programma dat wij in september voor het eerst gaan spelen en later dit jaar opnemen. De afgelopen maanden hebben wij muziek verzameld die past binnen dit nieuwe programma met Spaanse en Portugese muziek. Dat betekent vele uren zoeken op internet en in de bibliotheek en partituren kopiëren en transcriberen. En als dan de stukken in principe gekozen zijn, begint het zoeken naar de instrumentatie: welke fluiten passen het beste bij welk stuk, in welk register spelen wij en in welke toonsoort? Ook over praktische dingen overleggen wij veel, zoals over instrumentwisselingen en overgangen tussen de stukken. Het blijft puzzelen en het duurt soms lang voor we een elegante en logische oplossing vinden, maar stapje voor stapje maken wij een mooi programma.

Zaterdag - 17 juni: rommelen

Vandaag doe ik niet zo veel, voel me een beetje slap, eerlijk gezegd. Ik maak wat schoon, doe wat boodschappen en 's middags oefenen Adrian en ik nog wat voor de opname. Wij checken nog een keer of we echt alle bladmuziek hebben, niet alleen voor ons, maar ook voor onze 'producer' Robin Bigwood. Robin, klavecijnist uit Engeland, hielp ook bij de opname van onze twee eerdere cd's: hij luistert kritisch en controleert of wij alles compleet opnemen. Als wij fouten maken, onzuiver spelen, ongewild van tempo wisselen of niet goed samen spelen, zorgt hij ervoor dat wij later dat stukje wel goed opnemen, zodat de cd echt zo goed mogelijk klinkt. Terwijl Adrian hem 's avonds van het vliegveld ophaalt, bak ik een verjaardagstaart!

Zondag - 18 juni: opnemen

Adrians verjaardag! Die begint met een mini-verjaardagsfeestje in de vroege ochtend, en daarna drop ik ons zoontje bij een vriendin en wij gaan door naar Haarlem naar de studio. Technicus Micha de Kanter heeft eerder met ons gewerkt en dus staat de set-up met de microfoons al zo goed als klaar. Nog voor de lunch hebben wij de eerste twee stukken opgenomen. Opnemen is een van mijn favoriete bezigheden, vooral omdat het zo'n geconcentreerd proces is. En: je doet je best en het resultaat blijft! Als je

Splendor BYU

studeert of een concert speelt, gaat de uitvoering voorbij en meestal is iedereen het best snel vergeten, maar muziek die je opneemt, is iets waarbij je kunt blijven horen wat je gedaan hebt. In de studio werken met Micha en Robin is altijd super. Het zijn ook de twee rustigste en meest optimistische mensen die ik ken, dat scheelt. We gaan door tot 8 uur 's avonds en, tegelijk opgewonden en uitgeput, gaan we wat eten. En dan naar huis: morgen is weer opnamedag!

Een week uit het leven van....: natuurlijk zijn niet alle weken zo; dit was zeker een speciale week met veel mooie momenten. Gelukkig voor de Bridget-fans leveren die zeven dagen ook nog een mooie tabel met statistieken op.

Susanna Borsch (*Hamburg, Duitsland) slaat als blokfluitiste gemakkelijk de brug tussen oude muziek en hedendaags repertoire. Zij speelt in zeer uiteenlopende ensembles: blokfluitensemble *Mezzaluna* richt zich op de vocale polyfonie van de 16e eeuw, de nieuwe-muziekensembles *ELECTRA* en *HEXNUT* spelen heel recent repertoire en het duo *Dapper's Delight* legt zich toe op het populaire Engelse repertoire uit de 16e tot 19e eeuw. Bovendien is Susanna sinds 2014 lid van het blokfluitkwartet *BRISK*. Op haar solo-cd's *Off Limits* en *Susie, tell me a Story!* (Karnatic Lab Records, 2006 en 2014) staan werken die speciaal voor haar zijn geschreven. Sinds april 2014 geeft Susanna les aan de Musikhochschule Trossingen, Duitsland. www.susannaborsch.com

Concerten gespeeld	1
Concerten gepland	1
Aantal uren in repetitie	19
Aantal uren les gegeven	8 u 25 min
Kilometers gereisd	1.742
Kopjes thee gedronken	86
Aantal muzikale collega's ontmoet	18
Uitgaven	€974
Inkomsten	€973
Noten geschreven	273
Noten gespeeld	37.967
Minuten voor de nieuwe cd opgenomen	17 min 14 sec
Woorden geschreven voor 'blokfluitist'	2128
Woorden geschrapt voor 'blokfluitist'	vraag het de taaladviseur

● ARTIKEL

OEFENEN...? (OF NIET!)

ANNABEL KNIGHT

Ongeacht het niveau van je belangstelling en je inzet voor muziek maken, ooit heb je wel eens moeten nadenken over het onderwerp 'oefenen'. Succesvolle uitvoerende musici zijn heel veel uren bezig geweest in hun oefenruimte om hun spel te perfectioneren, net zo als topatleten rigoureus en geregeld trainen om al hun mogelijkheden te realiseren. Grote kans dat jij, wellicht als ouder die een kind probeert te overtuigen om een paar keer per week een instrument op te pakken, of als toekomstig muziek-professional, weet dat 'oefening kunst baart'. Maar, en dat weten we allemaal, zo simpel is het niet! Er gewoon voor gaan zitten is soms al een uitdaging op zich. Beseffen hoe je oefent, is nog lastiger. En er gewoon van genieten? Ja, dat kan! Dit artikel bekijkt wat 'oefenen' echt betekent en hoe je de tijd die je hebt, het beste kunt benutten.

Wat is 'oefenen' eigenlijk (in tegenstelling tot 'zomaar wat spelen')?

Gewoon je instrument oppakken en puur voor je plezier spelen, geeft geweldig veel voldoening: een muziekinstrument gebruiken als middel tot zelfexpressie is onderdeel van wat ons menselijk maakt. Het gewenste niveau echter waarmee je met je instrument omgaat, verschilt enorm van persoon tot persoon. Voor velen is het prima als ze een redelijke weergave kunnen geven van een paar melodieën – spelers met meer ambitie of meer motivatie echter proberen hun vaardigheden tot een hoger niveau te verfijnen. Dan kruipt er iets van 'arbeid' in de mix en dat vraagt er om dat we ons bewuster interactief bezig houden met het proces van het spelen door specifieke zaken te kiezen die aandacht nodig hebben en dan aan de slag te gaan om die beter te laten klinken. Een goede oefensessie moet aanvoelen als een mentale en fysieke 'work-out'. Alleen maar stukken doorspelen zonder je aandacht ergens op te richten of iets te verbeteren mag dan wel prettig zijn, maar het telt maar zelden als hard werken!

Op gang raken

Ik denk dat ik nog nooit een musicus heb ontmoet die niet opbiechtte dat het soms moeilijk was om zich aan het werk te zetten. Er zijn allerlei redenen te bedenken om dat begin nog even uit te stellen, talloze koppen thee, mails die dringend beant-

woord moeten worden, nog een snel telefoontje, de wasmachine moet nog leeg... dat kunnen allemaal verschrikkelijk belangrijke argumenten zijn om het moment van de waarheid uit te stellen! Maar goed, hier zijn mijn tips, na lang testen en uitproberen...

1. Als dat kan, zorg dan dat je oefening het EERSTE is wat je 's ochtends doet
2. Zet je telefoon of je pc pas aan wanneer je KLAAR bent
3. Zorg voor een doel – een les of een uitvoering die je moet voorbereiden. Gemotiveerd blijven zonder duidelijke reden is moeilijk!

De wekker op je telefoon laten klinken om je te waarschuwen dat het tijd is om te oefenen kan ook wel helpen...

Hoeveel?

De vraag naar 'hoeveel' hangt natuurlijk af van een aantal factoren, zoals de beperkingen van tijd, het niveau van de speler en de hoeveelheid muziek die voorbereid moet worden. Als aankomend professional moet je toch wel twee tot vier uur per dag spelen. Ik heb in mijn loopbaan als professional echter wel gemerkt dat je op regelde basis zo'n weelde maar zelden hebt. Je dagelijkse leven en de noodzaak om voor een inkomen te zorgen, kunnen de tijd en de energie die er voor oefening beschikbaar is, drastisch beperken.

Het goede nieuws is dat er wellicht manieren zijn waarmee je de tijd die je *echt* beschikbaar hebt, verder laat gaan. Je oefentijd wordt aanzienlijk productiever als je uitgaat van een of ander plan of schema, en als je daar ook echt vast houdt, kun je ook het risico beperken van fysieke of geestelijke vermoeidheid of zelfs beschadiging.

In andere woorden, we kunnen allemaal ons voordeel doen met het efficiënter en productiever maken van onze oefentijd.

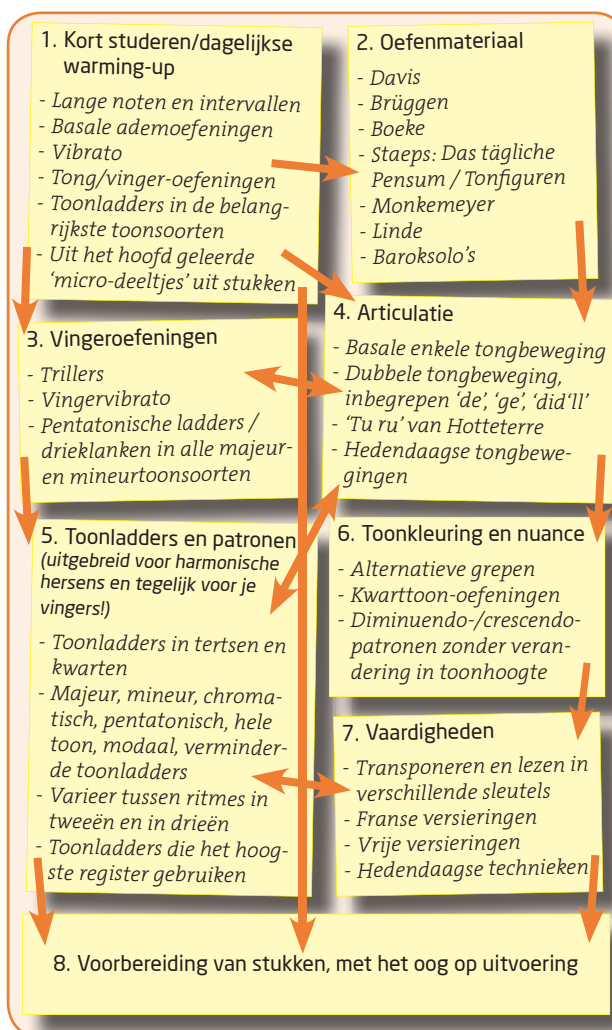
Je tijd goed besteden: het stroomschema voor je oefentijd

Een paar jaar geleden schreef ik enkele van mijn ideeën over oefenen op voor mijn studenten in Birmingham. De bedoeling was om een soort schema te maken dat belangrijke aandachtspunten zou bevatten en een serie keuzes die van de een naar de ander kunnen gaan en in elkaar kunnen overvloeien. Mijn inspiratie daarvoor kwam van een docent die me ooit vertelde dat ze er een hekel aan had om met haar bladmuziek rond te sjouwen en dat ze effectief kon oefenen door veel tijd te besteden aan werken *zonder* bladmuziek, gericht op zaken die haar waren opgevallen bij de stukken die ze studeerde. Ik besepte dat je bij het gebruik van deze techniek, waarbij je de oefeningen en probleemgebieden uitbreidt naar andere toonsoorten en registers van het instrument, je grote 'holistische' verbeteringen kunt krijgen in je spel die je ogenblikkelijk kunt herkennen en gemakkelijk overdragen naar al je stukken – uiteindelijk een dankbaar resultaat!

Het stroomschema, dat hier in een lichtjes bijgewerkte vorm wordt afgedrukt, is sindsdien een beetje een eigen leven gaan leiden, en oud-studenten hebben mij vaak verteld dat het bij hun nog steeds aan de muur geprikt zit. Het lijkt op zijn minst een goed uitgangspunt en het kan wat richting bieden als dat nodig is.

Vak 1 kun je beschouwen als een complete korte studietijd om in vorm te blijven op dagen waarin je wel minuten maar geen uren beschikbaar hebt. Wat ook kan: gebruik Vak 1 als een opwarmer voor een langere studiesessie.

Vakken 2-7 bevatten elementen of 'grondstoffen' voor het oefenen die je apart kunt gebruiken of gecombineerd als je op weg bent naar vak 8, waarbij je je baseert op je oordeel tijdens het opwarmen en de uitdagingen die je al opmerkte in de muziek waarop gestudeerd wordt. Natuurlijk geef ik hier alleen maar suggesties voor oefeningen en studie,

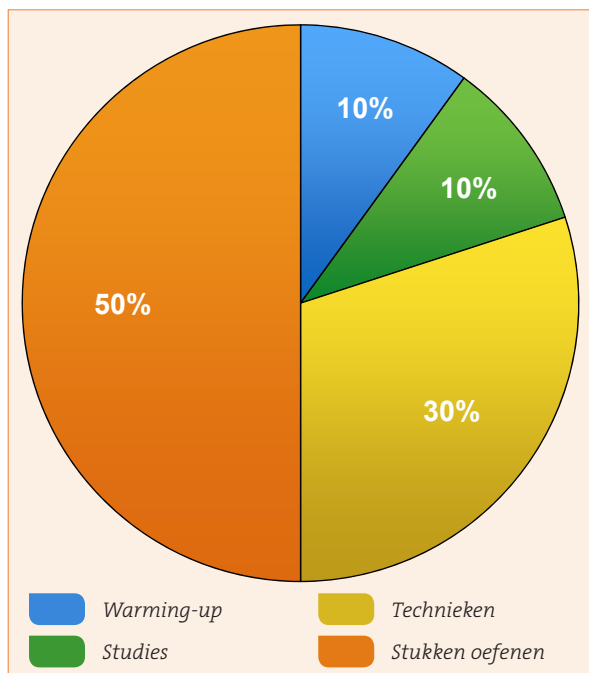
Op www.blokfluitist.nl > Inhoud vind je een printbare versie van dit oefenschema

en ik weet zeker dat de meeste docenten eigen favorieten hebben die ze nuttig vinden. Neem de vrijheid om zaken naar eigen behoefte aan te passen en aan te vullen! Besef dat je niet alle vakken hoeft te doen in één sessie! Integendeel, het is waarschijnlijk beter om een kleinere keuze te maken.

Aan **vak 8** moet je pas beginnen als je op zijn minst vak 1 hebt gedaan.

De totale oefentijd zal variëren al naar gelang de omstandigheden en de noodzaak. De oefencirkel op de volgende bladzijde is alleen maar een mogelijke suggestie voor de tijdsverdeling tussen de verschillende elementen. Het kan een nuttig onderwerp van discussie zijn met leerlingen! Besef dat je bij veel van de vakken geen muziek nodig hebt, je kunt ze dus ook doen als je maar vijf minuten tijd hebt of als je niet thuis bent.

Het is heel goed mogelijk dat jij zelf andere vakken zou willen toevoegen die bij een evenwichtige

oefenpraktijk kunnen behoren: muziek memoriseren, 'stil oefenen', naar concerten gaan, naar opnames luisteren, lezen over de historische context van de muziek, oefenen voor publiek, jezelf fit houden en letten op je eetgewoontes... de lijst wordt steeds langer!

Enkele algemene opmerkingen over het oefenen

Terwijl je helemaal gewend raakt aan jouw oefenen, is het nuttig om enkele zaken goed voor ogen te houden:

1. Streef naar **een voortdurende beoordeling van onderdelen**, let op specifieke zaken waarvoor je een oplossing nodig hebt en verzamel die: een vinger die te vroeg of te laat omhoog gaat, luidruchtige of slecht gecoördineerde articulatie, een noot in een vreemde vorm, etc. Het vermogen om je op één enkel aspect te richten en daar verbeteringen voor te zoeken is een waardevol middel in je oefenruimte.
2. Probeer altijd al werkend **passief te observeren**. Met andere woorden, zorgvuldig luisteren, in een kalme en objectieve stemming en zo de problemen opmerken, in tegenstelling tot jezelf er voor veroordelen, zorgt er voor dat je positiever blijft en vergroot uiteindelijk je zelfvertrouwen.
3. Soms brengt het simpele opmerken van een probleem en de behoefte om er echt iets aan te veranderen je al een heel eind verder. Onbewust verzetten onze hersenen een heleboel werk!

4. **Houd een dagboek bij** van de tijd die je gebruikte, met daarbij de problemen die je tegenkwam en al of niet oploste, en aantekeningen voor de volgende oefensessie of de volgende les.
5. Voor mensen die het druk hebben, is het doel om **het oefenen zo efficiënt mogelijk** te maken. Snelle herkenning van de gebieden die werk vragen en gerichte aandacht in de manier waarop je die aanpakt, levert een productieve sessie op.
6. Goede oefensessies moeten eigenlijk net zo veel voldoening geven als meditatie: de tijd lijkt te verdwijnen als je gericht bezig bent...

Een laatste opmerking. Echt diepgaand oefenen vereist een kolossale concentratie, en zeker ook fysieke inspanning, vooral wanneer je grotere blokfluiten speelt. Tegenwoordig gaat men er van uit dat het beter is om het oefenen geregeld te onderbreken in plaats van uren achter elkaar te oefenen. Het is heel goed, en waarschijnlijk ook meer effectief, om je dagtaak op te delen in stukken van ongeveer een uur. Kies dan altijd voor de optimale speelhouding en handposities zoals goede leraren die aanraden (gebruik een spiegel om het in de gaten te houden) en denk er aan om naar je lichaam te luisteren als je oefent: oefen *nooit* door een pijn heen die je met spelen hebt opgelopen. Als je ergens ongemak voelt, moet je dat altijd direct bespreken met je leraar, die jou wellicht andere oplossingen kan noemen, en/of een aanbevolen gezondheidsprofessional die belangstelling heeft voor musici.

Veel plezier met het oefenen!

Blokfluitiste en dwarsfluitiste **Annabel Knight** heeft als uitvoerend musicus en docent een succesvolle praktijk opgebouwd, die haar naar allerlei plaatsen bracht in het Verenigd Koninkrijk, Europa en de Verenigde Staten. Als uitvoerder van kamermuziek heeft ze vele malen opgetreden en opnamen gemaakt met het barokensemble *Passacaglia*, het blokfluitkwintet *Fontanella* en bovendien met het *Maggini String Quartet*, waarmee ze voor Naxos alle kamermuziek met blokfluit van Gordon Jacobs opnam. Ze werkte ook mee aan de muziek voor een aantal films, waaronder *De fantastische meneer Vos*, *Philomena* en *Harry Potter en de Relieken van de Dood*.

Annabel is een toegewijd docent en is op het ogenblik hoofd van de blokfluitafdeling van het Birmingham Conservatoire. Zij was adviseur voor de syllabus van de belangrijkste examencommissies in het Verenigd Koninkrijk en de laatste tijd heeft ze voor uitgeverij Schott gewerkt aan een serie bloemlezingen van barokmuziek voor fluit. Annabel is ook stichter van de populaire *Woodhouse Recorder Week* zomercursussen voor ambitieuze jonge musici.

Droom-Editie

voor veeleisende solisten

Mollenhauer

TE-4118

TE-4318

TE-4428

TE-4528K

De Bas van de Droom-Editie!

*Alle goede dingen bestaan in vieren:
de instrumenten van de Droom-Editie
vormen nu een compleet kwartet.*

*De Droom-bas is de nieuwste aanwinst
van de Droom-Editie. Met zijn gerichte
en krachtige klank zorgt hij voor een
stevige basis voor een ensemble en is hij
ook solistisch te gebruiken.*

De droomfluit voor veeleisende solisten

Nieuw: met haar karakteristieke
wijde boring en haar ronde, volle
klank is de Droom-Editie zeer ge-
schikt voor solisten die bijzondere
uitdagingen zoeken in het blok-
fluitrepertoire.

Deze instrumenten van Europees
pruimenhout met sierringen van
esdoorn, stuk voor stuk afzonderlijk
gestemd, combineren een rijkdom
aan klankkleuren met toonstabi-
liteit. De barokke vingerzetting en
de dubbele gaten zorgen voor een
verrassende wendbaarheid.

Tenorblokfluit met ergonomisch
kleppensysteem:

- kleppen in schelpvorm
- stevig mechaniek
- gemakkelijk wisselen door de
schuifrol aan de dubbele klep
- evenwichtige toonverhouding

Sopraan en alt in een hoog-
waardige leren etui, tenor & bass
in een elegante koffer.

● ARTIKEL

MUZIKANTEN AAN HET WOORD GUILLAUME DE MACHAUT - *MA FIN EST MON COMMENCEMENT*

De Franse dichter en componist Guillaume de Machaut (ca. 1300–1377) liet zijn eigen oeuvre zorgvuldig verzamelen in prachtige manuscripten. Onder zijn wereldlijke liederen springt het rondeau *Ma fin est mon commencement* meteen in het oog: de notatie van de bovenstem is letterlijk ondersteboven! Met de hulp van de experts Marie Verstraete (België), Maurice van Lieshout (Nederland) en Sophie Fetokaki (Cyprus/Nederland) zoeken we naar de betekenis van een fascinerend muzikaal palindroom.

Het luisterend ontputselen van een raadsel - Marie Verstraete

Ik wind er geen doekjes om. Toen ik als jonge blokfluitstudente voor het eerst *Ma fin est mon commencement* van Guillaume de Machaut speelde, raakte deze muziek me hoegenaamd niet. Andere middeleeuwse muziek bracht mij in de zevende hemel, maar buiten het *fait divers* van de verwerkte canons sprak dit werk mij niet aan. Machauts chansons overtuigen met prachtige, dramatische melodieën, zijn motetten sprankelen door hun klinkende complexiteit. Waarom schreef Machaut, een componist met zulke innemende hits op zijn palmares, het schijnbaar uitdrukingsloze *Ma fin*? Het is noch opvallend expressief, noch virtuoos. Het heeft geen uitgesproken vocaal of instrumentaal karakter. De melodieën zijn relatief monotoon. Eindeloos door elkaar geweven lijnen doen je naar adem snakken, als flarden van digitaal gegenereerde achtergronddeuntjes in een treinstation. Wat kan je daar als musicus, laat staan als blokfluitist mee doen? En heeft een hedendaags publiek er dan iets aan?

Meer dan tien jaar ervaring met dit repertoire hebben intussen mijn appreciatie voor *Ma fin* opgewaardeerd. De essentie ligt in het raadsel. Dat wist ik al – het is als canon gecomponeerd. Doorslaggevend is dat de canonische structuur niet alleen het compositieproces bepaalde, maar ook de uitvoerder neemt actief deel aan de realisatie van de canon. Althans, wie ze vanuit de originele versie in de Machaut-manuscripten leest. Deze handschriften, die Machaut zelf mee redigeerde, bevatten van de contratenor enkel het

A-deel. Van één bovenstem is de muziek zoals gebruikelijk genoteerd, maar om de tekst onder de noten te kunnen lezen, moet je de bladzijde ondersteboven draaien. Een uitvoerder vindt in de lay-out en de tekst sleutels om het stuk te ontcijferen, oftewel om de tenor te vervolledigen en een tweede bovenstem toe te voegen. Wie direct uit een hedendaagse uitgave met uitgeschreven canon speelt, zoals ook ik tien jaar geleden, loopt het plezier mis van het al spelend en luisterend ontputselen van het raadsel.

Bronnen van *Ma fin est mon commencement* in de Machaut-manuscripten:

Parijs, Bibliothèque Nationale, fonds français 1584 (MachA), fol. 479v-480r

P-Bn, fonds français 1585 (MachautB), fol. 309r

P-Bn, fonds français 9221 (MachautE), fol. 136r

P-Bn, fonds français 22546 (MachautG), fol. 153r.

Niet minder belangrijk aan de originele notatie is dat het, zoals toen gangbaar, niet in partituurvorm maar in aparte stemmen gedacht, geconcipeerd en genoteerd is. De individualiteit van de horizontale lijnen heeft voorrang op de verticale samenhang. Wie van aparte stemmen speelt, of met andere woorden slechts één stem ziet en de andere akoestisch waarneemt, krijgt een directere toegang tot deze muziek.

Bovendien is het belangrijk om muziek aan de hand van interne criteria te beoordelen. Voor een buitenstaander klinken metal songs of Vivaldi's concerti snel gelijkaardig. Elk repertoire hanteert een eigen taal en grammatica. Spannend wordt het als we kijken naar de manier waarop Metallica, Vivaldi en

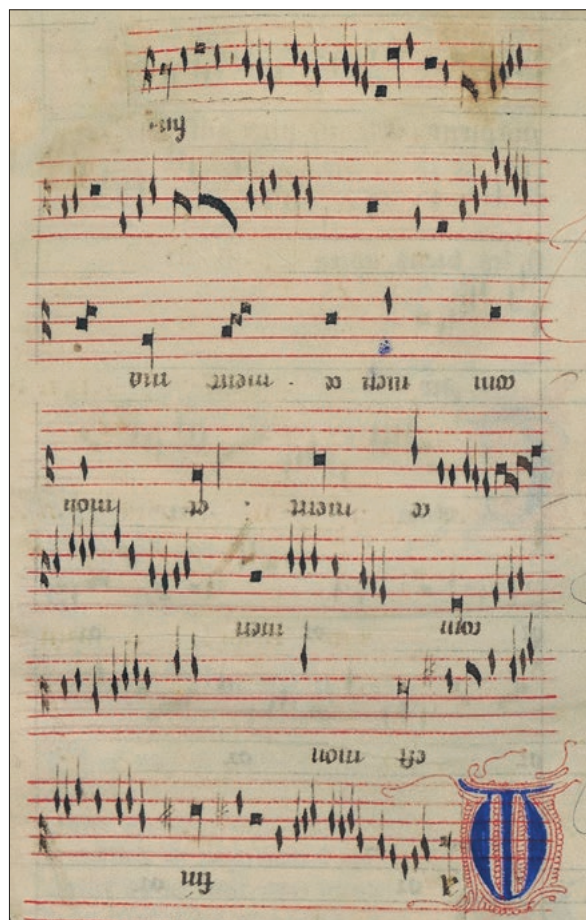
Machaut met de stilistische beperkingen omgaan. Wat deden ze om regels te ontwijken en wat deden ze om de muziek mooi of expressief te maken? De restricties van een dubbele kreeftcanon zorgen er alvast voor dat dit werk anders klinkt dan Machauts andere composities. Onder andere moest het stuk in een binaire maatsoort gecomponeerd worden, zodat bij het achterstevoren lezen geen veranderd ritme zou ontstaan. Machaut maakte eerst een harmonieuze basisstructuur en omspeelde de langere notenwaarden per stem, zodat veelvoudige korte boogjes ontstaan. Lange zinsbogen moeten daarentegen over meerdere maten heen gedacht worden. Als kleurend element gebruikt hij de contratenor, die harmonisch niet essentieel is. De contratenor creëert enerzijds met de andere stemmen subtiele parallelle kwinten en octaven. Anderzijds camoufleren opvallende melodische kwintsprongen de cadensen, zodat het stuk tegelijk archaisch en modern klinkt.

Bijzondere bewondering heb ik voor de manier waarop Machaut door het midden van eenduidige cadensen en de veelzijdige inzet van syncopen, de statische basisstructuur continu dynamiseert. Fantastisch zijn ook de subtiel gevarieerde imitaties tussen beide bovenstemmen, die de verticale drielanken bovendien melodisch thematiseren.

Het speelse in dit werk zit niet alleen in het concept, maar in elke noot en samenklank en in de visuele weergave van dit werk. Blokfluiten kunnen de lichte speelse kant met behulp van articulatie goed akoestisch transformeren, terwijl een stabiele luchtstroom de grote lijnen mooi in de verf kan zetten. Ik raad ook aan om (koor-)ademhalingen vast te leggen, met de ABaAbAB vorm te spelen, en vooral elk moment van het subtiele, levendige kleurenspeel te genieten.

De ontwrichtende werking van Fortune Maurice van Lieshout

Laat ik maar direct heel eerlijk zijn: ik heb het niet zo op palindromen. Het zijn toch vaak een beetje triviale woordgrapjes en iedereen kent er sinds de basisschool wel een paar uit zijn hoofd, zoals 'parterretrap' en 'meetsysteem'. Maar smaken verschillen. Tot mijn verbazing schijnen er zelfs fanatiekelingen te zijn die proberen in het *Guinness Book of Records* te komen met de langste palindroomtekst ooit! Volgens *Wikipedia* staat het record nu op 88888 woorden, een roman die je dus ook achterstevoren kan lezen. En in Amsterdam staat in het Vondelpark een monument voor het kortste gedicht/palindroom uit onze literatuurgeschiedenis. Het is een grote ronde steen waar je

Cantus/tenor uit het manuscript MachautG.

op kan zitten en het hele gedichtje is in de zijkant gebeiteld: *U, NU!* Joost van den Vondel heeft het geschreven en hij heeft er in 1620 zelfs een prijs mee in de wacht gesleept.

Het was dus stiekem wel een beetje jammer toen ik ontdekte dat de door mij zo bewonderde Guillaume de Machaut, de grote dichter van de troost, door zijn tijdgenoten eervol *Flour de toutes flours* ('Bloem aller bloemen') genoemd en verantwoordelijk voor zulke onsterfelijke versregels als *Aultre apres li jamais avoir ne quier* ('Een ander na haar zal ik nooit hebben noch verlangen') of het ontwapenende *Rose, liz, printemps, verdure, fleur, baume, et tres douce odour, Belle, passes sen doucour* ('Roos, lelie, lente, loof, bloem, balsem en zeer zoete parfum, Belle, overtreft je in zoetheid') zich óók geleend had voor dergelijke ingenieuze spitsvondigheden. Want zeg nu zelf: 'Mijn einde is mijn begin, en mijn begin is mijn einde'? *Mes tiers chans trois fois seulement se retrograde et ainsi fin* ('mijn derde stem keert zich slechts drie keer om en eindigt zo')? Niet echt de meest geïnspireerde liedteksten...

Op een gegeven moment besloot ik dan toch maar *Ma fin* eens een keertje door te spelen. Het oue-

Contratenor uit het manuscript MachautG.

vre van Machaut is gelukkig buitengewoon goed overgeleverd en ik nam me voor direct uit een van de prachtige handschriften te spelen. Dan had ik tenminste nog dat esthetische genoegen. Ik had een kopie van het elegante MachautG-manuscript op de kop weten te tikken. Dat was indertijd trouwens nog behoorlijk ingewikkeld, ik spreek hier over mijn studiejaren. Het lied staat op f.153 en is prima leesbaar (zie afbeelding). Wie schetste mijn verbazing toen ik ontdekte dat de mooie blauw-gekleurde beginletter **M** bij dit ronddeel helemaal niet op de daarvoor gereserveerde plek staat (linksboven), maar pas verschijnt aan het einde van het lied en wel *omgekeerd*? Sterker nog, niet alleen de initiaal maar de hele tekst van het refrein staat op zijn kop! Ik moest dus letterlijk het handschrift omdraaien om de dichtregels te kunnen lezen. Maar... dan staan alle muzieknoten weer verkeerd om en moest ik dus alle intervallen gespiegeld lezen om tot een goedklinkend resultaat te komen! Mijn einde is mijn begin? Ik kan je zeggen dat ik niet meer in dezelfde toestand verkeerde als aan het begin, toen ik na veel geploeter uiteindelijk de slottoon had bereikt.

En toen begon het langzaam te dagen... In de wereld van Machaut staat alles op zijn kop en is niets wat het lijkt... Wat boven ligt, kan zomaar onderop komen en de laatsten zullen de eersten zijn. Het deed me denken aan een paar andere verzen: *Car Fortune, qui onques n'est seüre, sa roe veut en contre moy tourner* ('want Fortuna, van wie men nooit zeker is, wil haar rad tegen mij draaien'). Trouwens, dat in de 14e eeuw van de ene dag op de andere alles zomaar drastisch kon omslaan, was voor Machaut gewoon alledaagse realiteit. In

1349 zat hij bijvoorbeeld al eens vanwege de levensgevaarlijke pestepidemie de hele winter opgesloten in zijn huis in Reims.

'Mijn einde is mijn begin' ... helemaal geen *clever* woordspelletje dus, maar een serieuze poging van een bevlogen dichter om zijn publiek de ontwrichtende werking van *Fortune* letterlijk aan den lijve te doen ondervinden. Machaut gunt ons niets minder dan een fascinerende blik in de roerselen van zijn ziel. Meer *in your face* kun je het nauwelijks krijgen. *Message taken*. En dat na ruim 600 jaar.

Guillaume de Machaut, Lewis Carroll en 'de speelhouding' - Sophie Fetokaki

Na een nogal lange dialoog à la Plato komt de sprinkhaan in het boek van Bernard Suits *The Grashopper. Games, Life and Utopia* (1978) tot de volgende conclusie: "een spel spelen is de vrijwillige poging om onnodige obstakels te overwinnen" (blz 41). En inderdaad, vanuit dat perspectief bekeken zijn spellen een tamelijk absurde activiteit. Als we een spel spelen, stellen we een aantal willekeurige beperkingen vast om een net zo willekeurig doel te bereiken, een toestand die heel duidelijk wordt bij minder bekende sporten als olieworstelen, bossaball, fret-in-de broek en zorben – heel leuk en irrationeel allemaal, maar niet wezenlijk verschillend van golf of basketbal.

Machauts *Ma fin est mon commencement* is een spel dat aardig goed past bij de theorie van de sprinkhaan. Het komt voor in manuscripten waarbij er één deel ontbreekt en de tekst ondersteboven geschreven is. De musicus die wil spelen (het spel of het stuk) kan dat alleen doen door gebruik te maken van de beperkte informatie die er gegeven wordt om de regels van het spel op te helderen. De sleutel zit in de tekst:

*Mijn eind is mijn begin
en mijn begin is mijn eind,
en de tenor [wordt] op de gewone manier [gezongen].
Mijn eind is mijn begin.*

*Mijn derde stem keert zich
slechts drie keer om en eindigt dan.
Mijn eind is mijn begin
en mijn begin is mijn eind.*

De cantus moet gespeeld worden zoals hij geschreven is. De eerste twee regels van de tweede strofe geven een aanwijzing voor de contratenor, die eerst vooruit en dan van achter naar voor gespeeld moet worden, en dat drie keer in totaal. De regels

“mijn eind is mijn begin / en mijn begin is mijn eind” zijn de sleutel voor de ontbrekende stem, de tenor, die niets anders is dan de cantus maar dan van achter naar voor gespeeld. Een ‘vrijwillige poging om onnodige obstakels te overwinnen’, dat mag je wel zeggen. Deze uitnodiging om een raadsel op te lossen doet me denken aan het tweede hoofdstuk van *Alice in Wonderland*, waarin Alice probeert om haar situatie existentieel in de greep te krijgen door te gaan hoofdrekken.

“Even kijken: vier keer vijf is twaalf, en vier keer zes is dertien, en vier keer zeven is – o jee! In dat tempo kom ik nooit tot twintig!”

Alexander L. Taylor, een geleerde die met Carroll mee wilde spelen en goed thuis was in numerieke positiestelsels, constateerde het volgende: de eerste som van Alice, $4 \times 5 = 12$, klopt in een 18-tallig stelsel. De tweede som, $4 \times 6 = 13$, klopt wanneer je rekent met 21 als grondtal. Als je steeds 3 blijft toevoegen aan het grondtal, wordt het volgende 24 en bij een 24-tallig stelsel geldt $4 \times 7 = 14$ – dus het antwoord op de verborgen vraag van Alice aan de lezer is 14.

Carroll en Machaut halen hier dezelfde truc uit. Zij kwellen ons met schijnbaar onzinnig materiaal dat echter ook een soort interne logica lijkt te hebben. Onze nieuwsgierigheid wordt geprikkeld en als we lang genoeg gekweld worden, gaan we meespelen. *Alice in Wonderland* en *Ma fin est mon commencement* hebben beide wat Bernard Suits een ‘speelhouding’ noemde – een houding waarbij je willekeurige regels accepteert om zo het spelen van een spel mogelijk te maken. Deze werken vragen ook om een speelhouding van de kant van degenen die er zich mee bezig houden; ons wordt niet alleen gevraagd om getuige te zijn, maar ook om ons eigen vernuft te gebruiken en zo een actieve deelnemer en ontcijferaar te worden.

Het spel van Machaut werkt ook op andere manieren. Zowel de tekst als de muziek spelen met het begrip ‘eewigheid’: omdat het stuk helemaal in palindromen gecomponeerd is, kan het even goed van voor naar achter als van achter naar voor gespeeld worden. Er is geen eind en geen echt begin – als je het in werking zet, kan het voor altijd doorgaan.

In 2013 schreef ik een arrangement van *Ma fin est mon commencement* voor mijn groep *Rapid Lemon*, voor stem, blokfluit, klarinet, accordeon en contrabas. We speelden dit rondeau volgens de bedoelde vorm (ABaAabAB) en in het laatste AB-deel speelden de accordeon en de contrabas beide een

lang aangehouden *ut* [c (do)] en een *sol* [g (sol)], die *al niente* begonnen waarna het volume langzaam groeide totdat de drie andere stemmen, die op hun beurt steeds zachter werden, uiteindelijk verdronken in het geluid van die twee. Ik wilde daar een *fade-out* in plaats van een echt einde om te tonen hoe het stuk naar zichzelf terugkeert en naar zijn wereld van eeuwige herhaling.

Ma fin est mon commencement en *Alice in Wonderland* staan beide op de grens van spel en kunst, met hun speelse uitnodiging aan ons als medemensen die het heerlijk vinden om toe te geven aan het gedeelde genoegen van irrationele vrijetijdsbesteding. Ik vind het prachtig om te bedenken hoe Carroll en Machaut allebei hebben zitten grinniken toen zij hun absurde meesterwerken op papier zetten.

Marie Verstraete is expert in de muziek van middeleeuwen en renaissance. Ze studeerde blokfluit bij Joris Van Goethem, Bart Spanhove en Bart Coen, bij wie ze in 2009 aan het Lemmensinstituut in Leuven haar masterdiploma behaalde. Aan de Musikhochschule Trossingen behaalde ze een master in middeleeuwse muziek bij Kees Boeke (2010) en een master in musicologie (2012). Tegelijkertijd studeerde ze middeleeuwse vedel bij Randall Cook en werd ze gecoacht door Benjamin Bagby en Pedro Memelsdorff. Ze concerteert regelmatig met ensembles als *Isabella*, *Les Riches Heures*, en *Il Nostromo del sogno* en doceert middeleeuwse muziekgeschiedenis aan de Schola Cantorum Basiliensis.

Maurice van Lieshout studeerde blokfluit en piano in Tilburg, Den Haag en Milaan. Hij is onder andere actief op het gebied van de laatmiddeleeuwse muziek met *Fala Música*, het ensemble dat hij in 1993 oprichtte. In de afgelopen periode was het ensemble nauw betrokken bij de nieuwe editie van het beroemde *Gruuthuse-handschrift*, dat de oudste liederen met muzieknotatie uit ons taalgebied bevat. Opnames van nieuwe transcripties zijn te beluisteren op www.kb.nl/gruuthuse. Van Lieshout is sinds 2011 hoofdvakdocent blokfluit aan de Hochschule für Musik te München en is ook docent uitvoeringspraktijk van de oude muziek aan de Hochschule te Saarbrücken. Hij is een graag geziene cursusleider in binnen- en buitenland.

Sophie Fetokaki studeerde klasieke zang bij Pierre Mak aan het Conservatorium van Amsterdam. Als zangeres is Sophie thuis in de hedendaagse muziek en het barokrepertoire, in improvisatie en in haar eigen theaterwerk. In 2016 had ze haar operadebuut bij de Nationale Opera in Louis Andriessens *Theatre of the World*. Als zangeres en theatermaker trad ze op in het Bimhuis, Frascati, Melkweg, Oostblok Theater, Theater Carré en Walt Disney Concert Hall (VS). Daarnaast programmeert Sophie hedendaagse muziek samen met dans, lichtinstallatie en improvisatie in de serie DoorKruising. In september gaat ze naar Engeland om een PhD in muziek en theater te volgen aan Huddersfield University, ondersteund door een Duncan Druce studiebeurs.

● TECHNIEKTIP

EMBOUCHURE OP DE BLOKFLUIT

YU-CHING CHAO

De embouchure is de actie van de lippen die nodig is om een blaasinstrument te bespelen. Voor de meeste blaasinstrumenten is dit vanaf het eerste begin een fundamenteel onderwerp voor de klankproductie, wat kan leiden tot een hoogst analyserend en levenslang doorgaand proces om de gewenste geluidskwaliteit te bereiken. Omdat wij als blokfluitisten echter zo gemakkelijk 'ons instrument kunnen laten klinken' zolang we er maar wat lucht inblazen, wordt het embouchure onderwerp heel dikwijls verwaarloosd. Een goed doordachte embouchure voor de blokfluit? Is dat echt relevant voor mijn spel? Of... bestaat dat echt?

In dit artikel stel ik vier types embouchure voor. Ik leg uit hoe ze werken en bespreek zowel de voordelen (+) als de nadelen (-) voor het spelen zelf. Door aandacht te schenken aan deze verschillende embouchures hoop ik je belangstelling voor dit onderwerp te wekken, je te helpen nadenken over je eigen speelgewoonten en uiteindelijk je mogelijkheden te vergroten als het gaat om klankkleur en geluidskwaliteit.

Type 1

Bij het eerste type raken zowel de boven- als de onderlip het instrument met een continue en gecontroleerde spanning. Zo ontstaat een tamelijk nauwe en gerichte ruimte in de mond en de spanning tussen de lippen zorgt in dit geval voor veranderingen in de snelheid van de luchtstroom: hoe groter de druk van de lippen, hoe sneller de luchtstroom.

- + Het levert een helder en delicaat geluid op.
- + In het bijzonder bij kleine instrumenten werkt het heel goed.
- + Omdat het de ruimte in de mond een tamelijk concrete vorm geeft, zorgt het er indirect voor

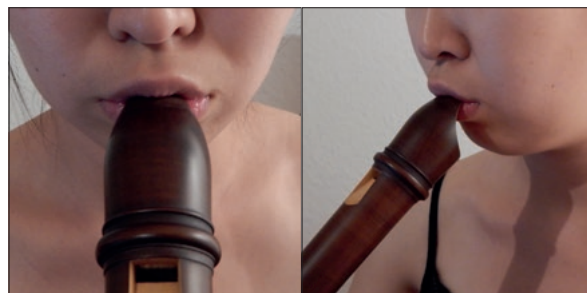
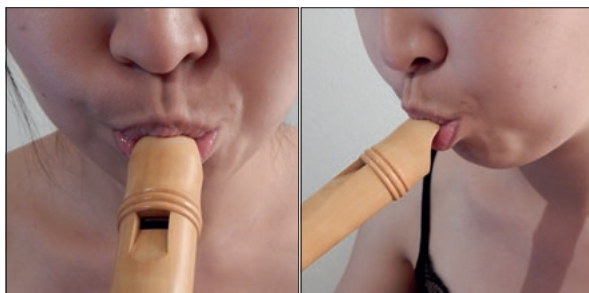
dat de tong geen al te grote bewegingen maakt.

- Het geluid is wel gericht maar het klinkt minder goed door en het volume is zacht.
- Als je je lippen te strak sluit, kan dat leiden tot onnodige spanning in mond en keel.

Type 2

Bij het tweede type ontstaat er een flexibele ruimte in de mond die het mogelijk maakt dat de ruimte tussen de bovenlip en de voortanden en bovendien de wangen gevuld worden met lucht. De lippen sluiten zich zonder extra druk. Bij deze embouchure blijft de ruimte in de mond in een ontspannen en natuurlijke toestand, waardoor er een tamelijk langzame en warme luchtstroom ontstaat. Voor het versnellen van die stroom is de lage ademsteun (vanuit het middenrif en de buikspieren) de scheppende factor.

- + Het zorgt voor een ontspannen gezichtsuitdrukking tijdens het spelen en het houdt bovendien de tong en de keel vrij.
- + De flexibele mondruimte creëert een breed scala van verschillend gekleurde tonen.

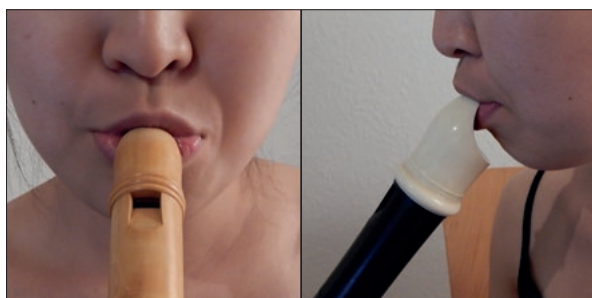

- + Het kan het geluid heel vol laten klinken.
- Als je niet speelt met een goed uitgebalanceerde lage ademsteun, lijdt de intonatie daaronder door erg laag te worden.
- Het is moeilijk als je grotere blokfluiten speelt, vanaf de basset in F (fa) en lager.

Type 3

Door de onderkaak wat meer naar voren te brengen vorm je bij type 3 al spelend een heel kleine opening tussen de lippen, wat leidt tot een heel hoge snelheid van de luchtstroom zonder dat je de lipspieren extra hoeft te spannen.

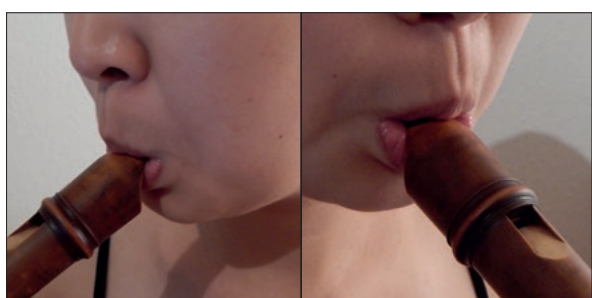
- + Dit type spelers heeft gewoonlijk geen last van laag intoneren.
- Het kan leiden tot te grote bewegingen van de tong.
- Als de onderkaak te ver naar voren steekt, kan dat spanning in de keel veroorzaken.

Type 4

Bij type 4 plaats je de blokfluit voor je onderste voortanden. Anders dan bij de meeste types embouchures is hier de ruimte tussen de onderlip en de onderste voortanden het 'fornuis' waar de klankkleuren en de diepe klank bereid worden.

- + De blokfluit zit heel stevig.
- + Het speelvolume neemt hierdoor toe.
- + Met de onderste voortanden als de 'barrière' tussen tong en blokfluit kun je de tong grotere bewegingen gunnen.
- Het geproduceerde geluid is gewoonlijk vol, licht en helder, maar variatie ontbreekt.
- Het is moeilijk om subtiele verschillen in articulatie te maken.

Zoals je al gemerkt zult hebben, is er geen absoluut correcte of foute embouchure. Elk type heeft zijn eigen karakteristiek en de nadelen van een embouchure kunnen meestal gecompenseerd worden door andere technieken toe te passen. Als bijvoorbeeld een ontspannen embouchure niet genoeg weerstand biedt voor het blazen, kan de speler de lage ademsteun versterken om die ontbrekende weerstand groter te maken. Bovendien zijn er ontelbare factoren die de persoonlijke keuze voor een embouchure beïnvloeden: de vormen van lippen en van het hoofd zijn per persoon verschillend, mensen hebben verschillende houdingen tijdens het spelen, hoe hoog houd je een instrument, de grootte van het instrument... en nog veel meer.

Het raakt nu tijd om zelf je blokfluit te pakken en te letten op je eigen embouchure! Zet een spiegel in je oefenruimte en probeer te ontdekken wat je mond precies doet terwijl jij blokfluit speelt. Hoor je bij een bepaald type? Is het een mengsel van verschillende types? Of heb je een heel speciale embouchure die hier niet genoemd is? Experimenteer er mee en deel je ontdekkingen met je leraren en je collega's. Hopelijk biedt dit artikel je een mooi overzicht om dit onderwerp te gaan verkennen en wordt het duidelijk dat embouchure voor de blokfluit niet alleen maar een speelgewoonte is maar juist een zaak van bewuste keuze en van klankschoonheid.

Na de voltooiing van haar opleidingen in Hamburg, Leuven en Amsterdam is de Taiwanese blokfluitiste **Yu-Ching Chao** tegenwoordig in het noorden van Duitsland gevestigd als *free lance*-musicus en blokfluitdocent. In 2014 won zij de tweede prijs van het concours van Blokfluitfestival Nordhorn en sinds 2017 is ze lid van het befaamde blokfluitkwartet *i Flautisti*.

Foto: Ula Wiznerowicz

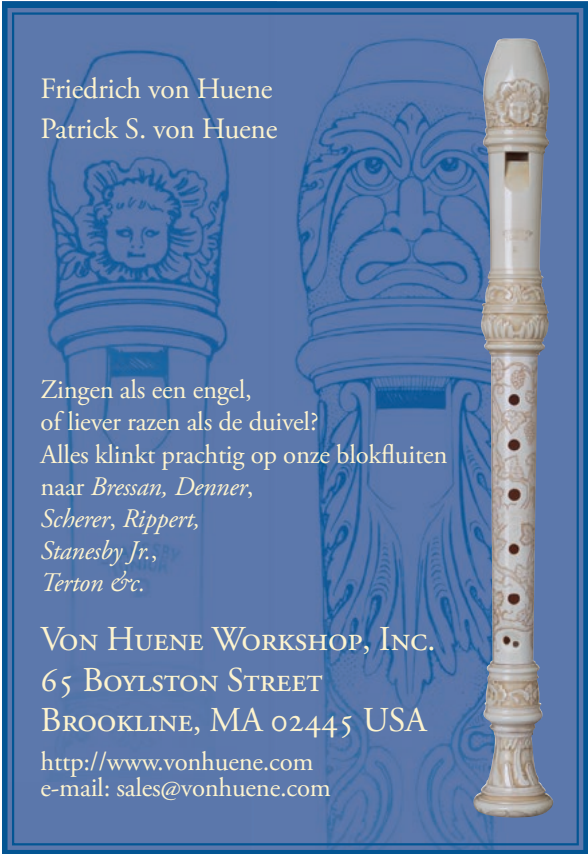
● MUZIEKBIJLAGE

CANON

BERT BIJNENS

Canon is een stuk voor drie tenorblokfluiten die uiteraard in canon spelen. Het bestaat uit een eerste deel dat gevolgd wordt door een korter deel waarbij de drie partijen sneller achter elkaar komen. Dit is geïnspireerd door de oude canonvorm: eindigen met een versnellende beweging waarin er minder ruimte is tussen de verschillende inzetten. Het tweede deel is dan ook opgebouwd uit fragmenten van het eerste deel, een soort collage. Het stuk heeft niet echt een duidelijke tonaliteit, al heb ik wel beide delen laten eindigen op re (D).

(advertentie)

Friedrich von Huene
Patrick S. von Huene

Zingen als een engel,
of liever razen als de duivel?
Alles klinkt prachtig op onze blokfluiten
naar *Bressan, Denner,
Scherer, Rippert,
Stanesby Jr.,
Terton &c.*

VON HUENE WORKSHOP, INC.
65 BOYLSTON STREET
BROOKLINE, MA 02445 USA
<http://www.vonhuene.com>
e-mail: sales@vonhuene.com

De rest van het stuk is volledig pandiatonisch. Dit wil zeggen dat ik een bepaalde toonladder neem en alle noten hiervan gebruik los van traditionele harmonische structuren. Deze techniek gebruik ik vaker zodat ik in alle vrijheid kan spelen met de melodische lijnen en beperkte dissonanties kan schrijven die niet te storend zijn voor het oor.

Om het stuk in beweging te houden heb ik combinaties gemaakt van kwartnoten en triolen van kwartnoten. Dit is geïnspireerd door minimalistische muziek - denk aan onder meer Steve Reich en Philip Glass - maar meer nog door *When David Heard*, een koorwerk van Eric Whitacre. In dit werk gebruikt Whitacre deze combinatie vaak waardoor er een vloeiend effect ontstaat.

Dit spel met ritme staat dan ook in contrast met de homogeniteit die het stuk verkrijgt door het gebruik van drie dezelfde instrumenten. Bij de opening van beide delen benut ik deze homogeniteit in het ritme en in de eindes sterft het contrast van de middendelen uit door middel van het vernauwen van de klankomvang. De drie partijen versmelten in een omspeling van sol (G) en la (A) met verschillende ritmes alvorens een voor een te eindigen op re (D). Dit geeft het gevoel van een cadens, een einde, een duidelijke afsluiting van het stuk.

Bert Bijmens (*1995, Bree) is student aan het Lemmensinstituut te Leuven. Hij studeert hier voor zijn Master Compositie bij Luc Van Hove. Vanuit zijn ervaringen met zingen in koren en ensembles heeft hij een bijzondere affiniteit gecreëerd met vocale muziek. Hij schrijft dan ook vooral liederen en wordt geïnspireerd door allerlei koorwerken uit de hele muziekgeschiedenis. Zijn eigen persoonlijke stijl is in volle ontwikkeling en doet denken aan componisten zoals Arvo Pärt en John Tavener met een eigen, eenvoudige benadering tot tekstexpressie en sfeercreatie.

Foto: De Fotostudio, Leuven

Blockfloetenshop.de

Meer dan duizend instrumenten van vooraanstaande bouwers
De vakmensen in het hart van Europa

- Officieel vertegenwoordiger van Von Huene Workshop, Inc.
- Europese vertegenwoordiging voor TAKEYAMA
- Vertegenwoordiger van Bressan by Blezinger
- Duitse vertegenwoordiging voor Woodnote
- Samenspeeldagen, muziekweekends
- Drie jaar extra garantie
- Zichtzendingen
- Eigen atelier
- Accessoires
- Cd's
- ...

Ik geef u graag advies!

Silke Kunath

Blockfloetenshop.de
Am Ried 7
D-36041 Fulda
Tel: +49 (661) 968 938-50
Fax: +49 (661) 968 938-99
info@blockfloetenshop.de

● RUBRIEK

CD-BESPREKINGEN

SARAH JEFFERY EN KOEN DIELTIENS

De redactie van 'blokfluitist' krijgt geregeld cd's toegestuurd. In deze rubriek beschrijven Sarah Jeffery en Koen Dieltiens hun persoonlijke impressies bij het beluisteren ervan.

5 [five]

De titel houdt alle mogelijkheden open, behalve dat ze dit keer met z'n vijven zijn, het *Flanders Recorder Quartet*. Inhoudelijk overbrugt hij verschillende eeuwen, stilistisch gaat hij van Duitse en Engelse renaissance over Franse barok om dan via een jazzy-populair ommetje te belanden bij de hedendaagse compositie. Daar is hij dan: de nieuwe *Flanders Recorder Quartet*-cd!

Aan een chronologische volgorde heeft het *FRQ* dit keer een broertje dood en de luisteraar wordt meteen op scherp gezet met enkele nieuw gecomponeerde werken van de hand van Pieter Campo. Wie meent dat hier een oorwassing, wat koudwatervrees en enig krampachtig billengeknijp aan de orde zal zijn, wordt meteen ontwapend. Zelden zo een rustige intro met 'moderne' muziek meegemaakt en mooi op smaak gebracht door het ritmische vervolg. Een verklaring daarvoor is misschien dat de componist tevens een goede blokfluitist is: een eerder zeldzame combi. Het is goed geschreven; het contrasteert mooi en het heeft een duidelijke sfeer. Kortom, de blokfluiten voelen zich hier begrepen. En dat geldt ook voor de volgende hedendaagse nummers: zeer toegankelijk maar absoluut niet voor één gat te vangen, veel karakterwissels en verbluffend samenspel.

De tweede helft wordt besteedt aan de oude muziek met ondermeer Schein, Ward en Lully, waar we regelmatig worden ondergedompeld in het zacht-warme, diep-sonore bad van de lage fluiten. Puntgaaf spel in een (h)eerlijk evenwicht, in een perfect uitgebalanceerde ruimte die als een warm deken om je heen valt. Hier wordt het bewijs geleverd dat vijfstemmigheid veel meer betekent dan vier plus een, dat het klankresultaat en de kleurenpracht oneindig veel dieper en rijker wordt dan de som der delen. Natuurlijk beschikt men hier ook over een unieke collectie mooie instrumenten die

weergaloos mooi 'in beeld' worden gebracht.

O ja, dan is er nog Bach. Een prelude en een fuga. Hier kruisen alle hoofdpijlers die deze cd bijzonder maken: een bloedmooie parel, ideaal bewerkt voor een perfecte ambitus in de vijf stemmen, bedacht gekozen tempi, expressief spel en gecontroleerde opbouw in een geniale compositie. Vijf-tig tinten verrukking! En nu naar de platenboer... (KD)

5 [five]

Flanders Recorder Quartet & Saskia Coolen
Aeolus Musik AE-10276

The Art of Fugue

Als je met een kwartet van uitdagingen houdt, dan staat de *Kunst der Fuge* toch wel vooraan in de rij, want het blijft een krachttoer voor de musici én voor de instrumenten die in alles tot aan de grens worden gedreven door dit geniaal, krachtig sluitstuk van onze geliefde Bach. Het geheel wordt hier gepresenteerd door het voor de meesten niet onbekende Braziliaanse consort *Quinta Essentia* in een volledige versie, inbegrepen de canons die in een oudere presentatie van het *Loeki*-kwartet werden weggelaten. Het consort is hiermee aan zijn tweede cd toe.

Bij beluistering is meteen duidelijk dat de spelers het notenmateriaal zeer goed beheersen en dat er qua speeltechniek geen concessies moesten worden gedaan. Zelfs in die mate dat sommige tempi een onbesuisde indruk nalaten, die de rust en de grootse bezadigdheid van dit magistrale werk tijdelijk lichtjes ondergraven.

De bonte mix van historische kopieën en 415-versies van moderne fluiten mengt over het algemeen vrij behoorlijk, mede dankzij de zeer gulle akoestische sound waarvoor gekozen werd, maar laat toch af en toe wat balansproblemen horen en een algemeen geluid dat, vanaf het begin, naar mijn smaak te klaterend en soms te direct het oor benadert. Het

went wel na een tijdje, maar bij meermaals herbeluisteren werd ik er steeds aan herinnerd. Mooie contrasten tussen de verschillende delen en binnen de fuga's een goede opbouw die de spanning geleidelijk doet groeien, zijn kenmerkend voor de hele opzet. De canons gaan groten-deels mee in dit concept maar zijn, naarmate het werk vordert, af en toe de voorbode van een lichte algemene moeheid: mentaal wat de spelers betreft, fysisch hoorbaar wat sommige instrumenten aangaat.

De totaliteit van deze realisatie blijft echter groots en indrukwekkend op een manier die duidelijk veel potentieel, ambitie en muzikale empathie herbergt en die misschien net daardoor lichtjes voorbijgaat aan de rustige, wijde horizon van dit zelfzekere maar onaantastbare werk van een genie. (KD)

The Art of Fugue
Quinta Essentia
ARS Productions 38 230

Beware the Spider!

Met hun debuut-cd *Beware the Spider!* maakt het Britse blokfluitkwartet *Palisander* meteen een sterke indruk met een fantasierijk programma over de *tarantella*: de furieuze dans waardoor men gif van spinnenbeten zou afweren. In eigen land heeft dit ensemble een naam opgebouwd door zijn boeiende concerten en op deze plaat is hun enthousiasme inderdaad net zo aanstekelijk als de befaamde beten van de *tarantula*.

Palisander kenmerkt zich door een warme klank en is bijzonder sterk als het begeleid wordt door het heerlijke spel van Toby Carr op barokgitaar en theorb. Wij volgen een verhaal over de geschiedenis van de *tarantella* en de cultuur eromheen, met genoeg variëteit zodat het nooit te veel van hetzelfde wordt. Integendeel, mede door de knappe arrangementen bomvol grappige verrassingen van speler Miriam Nerval blijft het programma afwisselend en fris. Hulde voor Nerval! Wat fijn om te zien dat blokfluitisten vandaag de dag muziek in eigen handen nemen! Opvallend is de prachtige bewerking van Vivaldi's welbekende *La Notte* voor vier fluiten, gepeperd met *glissando* akkoorden en feestelijke *sputato* articulatie.

Allerlei fantastische details dus, maar helaas laten de musici af en toe kleine foutjes door de mazen van het net glippen, vooral in het eerste stuk van Merulo. Het is prima om aandacht te besteden aan leuke extra's, mits de kern van het spel

echt goed vast zit. Kleine misstappen van intonatie en gekraakte noten hoeven musici van dit kaliber echt niet te accepteren. Als *Palisander* zijn technische vaardigheden op hetzelfde hoge niveau brengt als zijn muzikaliteit en creativiteit, gaat dit ensemble echt de top bereiken. Ik zie uit naar het vervolg! (SJ)

Beware the Spider!

Palisander
PALG-33

Kaiseki

Met *Kaiseki* bezorgt het ensemble *Black Pencil* ons weer een geslaagd kijkje in zijn eigenzinnige fantasie, dit keer geïnspireerd door eigenschappen van de Japanse keuken en door gecomponeerde maaltijden.

Waar het voor mij om draait, is het brede scala aan klankkleuren. De musici zijn nooit bang om de uiterste limieten van hun instrumenten af te tasten, terwijl zij elkaar de ruimte gunnen om al die stemmen volledig te laten klinken. Er is weinig zo mooi als het hoogste bereik van de accordeon en altviool als die delicaat met elkaar doorweven zijn. De rijke articulatie van de baspanfluit is lekker ruisachtig vergeleken met de precieze en pure blokfluittonen en het enorme aanbod aan heldere slagwerkklinken zou een hele plaat kunnen vullen. Deze wereld zit niet alleen vol contrasten; soms smelten deze musici zó goed in elkaar dat je letterlijk niet weet wat je hoort - is dat een *distorted* blokfluit of een elektrische gitaar? Elektronica of een *tremolo* van de altviool? Op deze manier heeft *Black Pencil* een programma vol visuele en theatrale aspecten (kletterende keukenmessen, beeldmateriaal, en een bellenblaasmachine!) effectief vertaald naar alleen maar audio.

In al deze hedendaagse complexiteit breekt er best vaak een lekkere beat uit, een welkome aanvulling die fungeert als een anker voor deze soms wat ingewikkelde muzikale taal. In het kort geeft het een waar *yes!*-gevoel, bijvoorbeeld in de ritmische climax, waar geen eind aan lijkt te komen, van Robert van Heumens *A Short Piece of Decay*. Herhalende ritmische motieven in Vanessa Lanns *Arlecchino Unmasked* zijn soortgelijke handvatten, wanneer dit caleidoscopische stuk pendelt tussen lief en fanatiek, melancholisch en speels – een afwisseling die kenmerkend is voor de hele cd. (SJ)

Kaiseki
Black Pencil
GWK 137

VRAGEN VAN LEZERS

JOHANNA LAMBRECHTS

Heb je vragen als blokfluitspeler of -luisteraar? Voor antwoorden kun je terecht bij 'blokfluitist'. Stuur je vraag naar: Redactie 'blokfluitist', Jeremiestraat 4-6, 3511 TW Utrecht, deel hem op facebook.com/blokfluitist of mail ons via redactie@blokfluitist.nl.

Het is me opgevallen dat bij de barokke sonates die ik speel, steeds veel herhalingstekens staan. Waarom wordt er zo veel herhaald, wat is de bedoeling hiervan? Lisa Van de Put, Brugge

Inderdaad, dat heb je goed opgemerkt, Lisa! Ik had het geluk om kort geleden over dit thema ideeën uit te wisselen met de Duitse barokcellist Gerhart Darmstadt, die graag over zulke vragen nadenkt en historische bronnen opzoekt.

Om te beginnen zijn we het erover eens dat het belangrijk is om de herhalingstekens als *mogelijkheid* tot herhaling te zien, niet als *must*. Ze bieden de uitvoerende muzikant de mogelijkheid om iets te herhalen. Nu kunnen we ons afvragen 'Wat is herhaling?' Wanneer we het woord op zich bekijken, vinden we twee delen: *her* en *halen*, iets opnieuw gaan halen. We vinden herhaling terug in talrijke elementen uit het dagelijks leven.

Wanneer we in een muziekstuk een herhaling spelen, is het belangrijk dat we dit doen vanuit een behoefte. Deze behoefte kan zijn dat je je favoriete passage graag nog een keer wil laten horen aan de luisteraars, of je wil hen tonen dat je die bepaalde passage op twee heel verschillende manieren kan spelen, of je bouwt de spanning op en haalt bij de herhaling al je energie en vindingrijke inspiratie naar boven om virtuoze versieringen te maken. We kunnen zo nog een tijdje doorgaan met het opnoemen van goede redenen om iets te herhalen. Je hoort het al, herhalingen vormen een wezenlijk onderdeel van de retoriek, de uitdrukingskracht om een verhaal te vertellen met je muziek. Waar, wanneer, hoe en met welke intentie je herhaalt, is de eigen keuze van elke musicus, het is een van de manieren om aan je publiek in de muziek iets van je persoonlijkheid mee te geven. Het wordt al snel duidelijk wanneer iemand een herhaling alleen maar doet 'omdat ze er staat' of 'omdat het zo moet'. Als je er eenmaal voor ge-

kozen hebt om een herhaling te doen, kan je jezelf de vraag stellen 'Wat wil ik deze keer toevoegen aan de muziek?'. Ook al zouden we het soms anders willen, de tijd gaat altijd vooruit en de mens is niet in staat om iets twee keer exact hetzelfde te doen. Dat kunnen alleen machines en robots. Gelukkig maar, anders zou het leven al snel een-tonig worden. Echte levenskunstenaars zijn immers diegenen die uit elke herhaling iets nieuws kunnen scheppen!

Sonate in F Dur uit Der getreue Music-Meister

Johann Philipp Kirnberger schrijft in zijn boek *Allgemeine Theorie der Schönen Künste*: "de herhaling bij een Da Capo heeft waarschijnlijk geen andere reden dan de begeerte om datgene wat men reeds goed uitdrukte, nogmaals te laten horen. In de muziek gaat alles snel voorbij. Door de herhaling kunnen we het wezenlijke van de inhoud van het stuk beter onthouden."

MOECK

Musikinstrumente + Verlag GmbH

Our Subbass

– beak instead of bocal

- Direct blowing technique with manifold options for articulation
- Tuned to $a^1 = 442$ Hz
- Baroque fingering
- Range over two octaves
- Made entirely of dark stained maple wood
- High quality keys made of lacquered German silver
- Included in delivery: spike, strap and 2-wheeled hard case.

● RUBRIEK

NIEUW IN DE MARKT

BERNADETTE POLLEN

In iedere uitgave van 'blokfluitist' vind je een bespreking van een aantal nieuwe uitgaven die op de markt zijn gebracht. De redactie maakt een selectie uit het beschikbare materiaal.

Jazzy - Hanna Schüly

Tien jazzy stukjes voor de liefhebber van de hand van Hanna Schüly die zelf behalve blokfluitiste ook saxofoniste is. Deze korte composities zijn bedoeld voor sopraanblokfluit maar ook de alt- en tenorblokfluit komen van pas. Elk stukje heeft zijn eigen karakteristiek en stijl, zoals salsa of bossa nova, met een verwijzing naar Mozart of met een ode aan de blokfluit. Steeds zijn er akkoordymbolen aangegeven, zodat er begeleiding mogelijk is op piano of gitaar. Een aanrader voor de blokfluitist die de stijl een beetje kent of graag wil leren.

Jazzy – Hanna Schüly

Bezetting: sopraanblokfluit (alt- en tenorblokfluit)

Uitgeverij: Walhall FEB004

Prijs: € 9,80

Method for Descant Recorder Ludovica Scoppola

De keuze voor een aanvangsmethode hangt van verschillende factoren af. Deze nieuwe methode is er een die niet past in het rijtje moderne methodes van de laatste jaren die veelal zijn uitgebracht met een meespeel-cd en waarin eigentijds of 'poppy' materiaal is opgenomen. Deze sopraanmethode heeft niets van deze kenmerken en hoewel de auteur zelf geen specifieke doelgroep noemt, sluit deze naar mijn idee aan bij een doelgroep die steeds meer de blokfluitlessen bezoekt, namelijk de volwassenen die al dan niet eerder al eens blokfluit speelden. De methode is uitgegeven in A4-formaat met een grote en overzichtelijke druk. Ieder onderdeel wordt gepresenteerd in aparte hoofdstukjes met oefen- en samenspeelmateriaal. Omdat methodes op zich zelf nu eenmaal nooit voldoende kunnen zijn, heb je na zo'n hoofdstukje de kans om

als docent toegevoegd materiaal aan te bieden. De hier gekozen methodische volgorde is opvallend. Eerst de halve en kwartnoot, overgebonden kwartnoot, achtste en de gepunteerde halve/driekwartsmaat, de opmaat, die methodisch niet erg uit de verf komt, en de gepunteerde kwartnoot. Het Duitse volksliedje *Wenn ich ein Vöglein war/ If I was a bird* is ritmisch aangepast en had misschien beter wat later in het boek een plekje kunnen krijgen. Ieder onderdeel bevat een aantal oefeningen en bijbehorende speelmuziek. De greepvolgorde van deze methode is voor de rechterhand: b'-a'-g'-c'-d'', de linkerhand e'-f'(barokgreep)-d'-c, de eerste kruis en mol fis'-bes'. Dan volgen de overgeblazen tonen hoge e, f, g, fis, a, gis'es en daarna de noten waarvoor een half gat gesloten moet worden: es', gis', en de allerhoogste tonen: b'', as'', c''' en d'''. Drieklanken, chromatiek en de mineurtoonladders worden behandeld met bijbehorende muzikale voorbeelden. Vermeld moet worden dat het muzikale speelmateriaal vrij conventioneel is, het beperkt zich tot muziek uit barok, renaissance of volksmuziek.

De methode is Engelstalig. Behalve de behandelde onderwerpen die per hoofdstuk zijn aangegeven, is er in het boek geen tekst of uitleg, dat wordt aan de docent overgelaten. Hoewel ik hier en daar voor een andere methodische aanpak zou kiezen is het een boek dat ik als docent voor volwassen leerlingen graag eens als handvat zal gebruiken.

Method for Descant Recorder – Ludovica Scoppola

Bezetting: sopraanblokfluit

Uitgeverij: Ut Orpheus

Prijs: € 23,95

6 Choralbearbeitungen nach Martin Luther Klaus Miehling

Het jaar 2017 is Lutherjaar, en uitgeverij Walhall

publiceert een bundel met zes koraalmelodieën. *Eine feste Burg, Aus tiefer Not, Verleih uns Frieden gnädiglich, Erhalt uns Herr, Vater unser im Himmelreich* en *Nun freut euch, lieben Christen g'mein*; bekende Lutherliederen die fraai getoonzet zijn voor blokfluitkwartet door Klaus Miehling (*1963). De eerste bijvoorbeeld, *Ein feste Burg*, begint met de melodie die in de eerste maten begeleid wordt door de onderstemmen met een partij die me heel even doet denken aan het thema van Beethovens vijfde symfonie, geniaal. Elke koraalmelodie wordt een aantal keren uitgewerkt door Miehling, en daar zijn dan verschillende compositietechnieken terug te vinden: de uitvergroting van het thema, een harmonische uitwerking met behoud van het ritmische aspect voor alle stemmen, een variatie met een twee-korige opzet, het weglaten van de maatstrepen of inzetten van nieuwe toonsoorten. Mooie kleine stukjes muziek voor spelers van gemiddeld speelniveau.

6 Choralbearbeitungen nach Martin Luther – Klaus Miehling

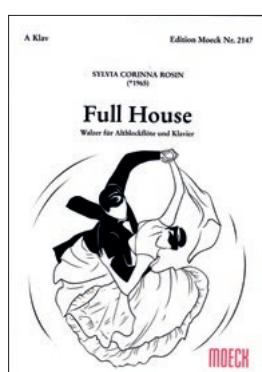
Bezetting: 2 altblokfluiten, tenor- en basblokfluit

Uitgeverij: Walhall FEM139

Prijs: € 19,80

Full House – Sylvia Corinna Rosin

Met de titel *Full House* verwijst de componiste (*1965) niet alleen naar een uitverkochte zaal met publiek maar ook naar de 'flow' waarnaar we allemaal op zoek zijn tijdens het spelen. *Full House* is een echte wals die gespeeld moet worden met energie, *schwung* en kracht, geeft zij aan.

Het stuk is uitgegeven voor altblokfluit en piano. De altpartij is voor amateurspelers met enige ervaring en die met drie mollen uit de voeten kunnen, goed te spelen. Heb je geen handige pianist tot je beschikking maar wel een blokfluitensemble? Er is ook een bewerking voor blokfluitorkest. In deze zetting speel je niet de solopartij maar is de melodie verdeeld over de bovenste drie stemmen.

Full House – Sylvia Corinna Rosin

Bezetting: altblokfluit en piano / blokfluitorkest

Uitgeverij: Moeck nr. 2147 / nr.3345

Prijs: € 7,90 / € 24,-

La Folia Variationen – Lance Eccles

Over *La Folia* is vanuit de muziekgeschiedenis veel te vertellen. Het is van oudsher een snelle opzweepende dans, maar ook een thema met een vast

harmonisch patroon. Dat werd niet alleen gebruikt door barokke componisten als Corelli, Vivaldi, Scarlatti en Bach maar ook bij latere componisten als Beethoven, Liszt en Rachmaninov vind je het in hun composities terug. Lance Eccles (*1944) werkte het thema in twaalf variaties uit in een interessante compositie voor blokfluitkwartet. Nadat het harmonische frame in een homofone zetting is gepresenteerd, komt in de eerste variatie een melodie in lopende achtsten in de baspartij als thema aan bod, dat overgenomen wordt door de sopraan en vervolgens door alt 1. Dan is er een tegenthema in de baspartij. Beide melodieën blijven aanwezig in deze variaties van Eccles. Een mooi ensemblestuk voor een ensemble met spelers die in staat moeten zijn de hogere tonen op sopraan of altblokfluit in sprongen te spelen.

La Folia Variationen – Lance Eccles

Bezetting: sopraan-, 2 altten, tenor- en basblokfluit

Uitgeverij: Walhall FEA076

Prijs: € 12,80

Recorder Concerto – Brian Inglis

Het *Concerto* van Brian Inglis (*1993) is een bijzonder stuk voor blokfluiten en piano (of orkest). Veel aspecten van het blokfluitspel komen in dit moderne stuk aan de orde, zoals het spelen van twee sopraanblokfluiten tegelijk, multiphonics, veel chromatiek, mini toonsafstanden en glissandi, maar ook het spelen in de allerhoogste regionen op sopraanblokfluit. In dit technisch uitdagende stuk zijn ook oudere stijlkenmerken terug te horen, de meerstemmigheid in een melodische lijn zoals je die bijvoorbeeld bij Van Eyck of in de barokke figuren ook wel terug kunt vinden en uitersten in dynamiek uit de romantische periode. Voor zeer vergevorderde of professionele spelers een uitdaging om hier samen met een pianist eens de tanden in te zetten!

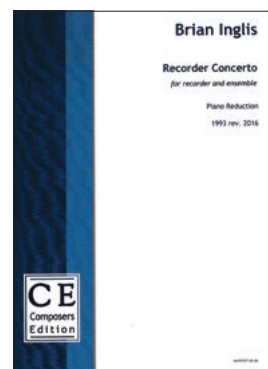
Recorder Concerto – Brian Inglis

Bezetting: 2 sopraanblokfluiten, 1 altblokfluit (1 speler) en piano

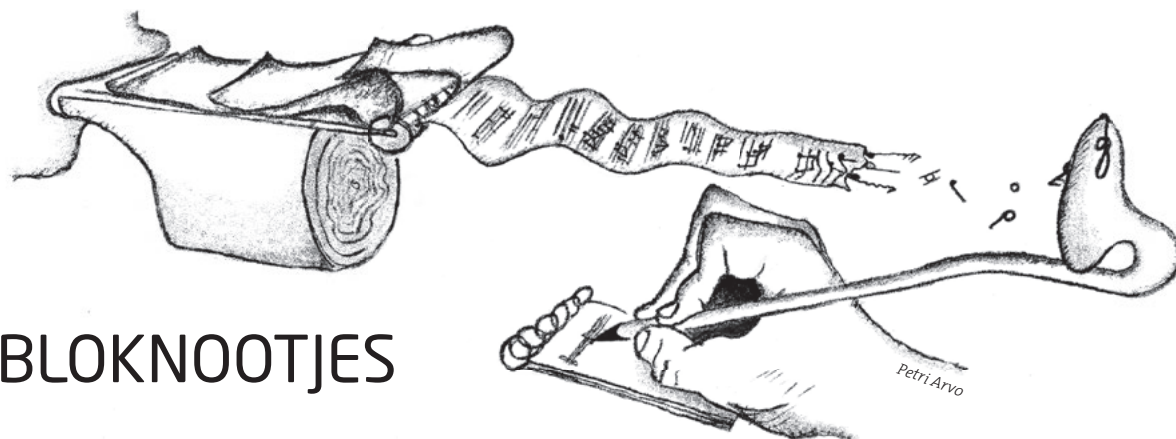
Uitgeverij: CE Composers Edition

Verkrijgbaar via b.inglis@mdx.ac.uk

Prijs: £ 11.39 (downloadversie)

● RUBRIEK

BLOKNOOTJES

NIEUW: Subcontrabas Paetzold-blokfluit met direct blow

Voor liefhebbers van groot blokfluit-orkest is er een interessant nieuw instrument op de markt! Het is een subcontrabasblokfluit in Paetzold-model, met een mondstuk dat direct aangeblazen wordt. Dit nieuw-ontworpen instrument is de meest compacte subcontrabasblokfluit ter wereld. Het instrument is 2,20 meter hoog en kan met sopraanblokfluit-grepen over twee octaven chromatisch bespeeld worden. Bijzonderheden zijn dat de duimklep naast het klanklichaam staat, en dat de rechter- en linkerhand om ergonomische redenen dicht bij elkaar zijn gebracht. Meer info en bestellen: www.kunath.com

Interessante website: Von Huene Workshop

De *Von Huene Workshop* werd opgericht in 1960 door Friedrich von Huene, een pionier in het reproduceren van historische blaasinstrumenten. Von Huene was een van de eerste bouwers die originele blokfluiten uit de 18e eeuw nabouwden. Op de website van de Von Huene Workshop vind je alles over blokfluiten en historische blaasinstrumenten en hun toebehoren, en accessoires en een breed aanbod aan partituren. Je kan al deze kostbaarheden bestellen via de website en online betalen. Zeker een kijkje waard!

www.vonhuene.com

500 jaar Reformatie: een muzikaal feest!

Op 31 oktober 1517 maakte Martin Luther zijn 95 stellingen bekend om de Rooms-Katholieke kerk te hervormen. Deze daad gaf de wereldgeschiedenis een flinke wending, niet enkel op religieus vlak. Dit jaar vieren we het 500ste jubileum van de Reformatie. Ook zetten we hierbij de grote barokmeester Johann Sebastian Bach in het licht, die zeer veel inspiratie haalde uit Luthers (muzikale) ideeën. Via talrijke evenementen, lezingen, concerten, cultuurreizen, enz. wordt de invloedrijke vernieuwende kracht van de reformatie in het licht gezet. Zo kreeg onder meer het grote *Festival Oude Muziek Utrecht* de titel "Zing, vecht, huil, bid – muziek van de reformaties". Voor het programma zie www.oudemuziek.nl => Festival => Archief.

● IN MEMORIAM

In de afgelopen maanden overleden er vier personen die belangrijk waren voor de blokfluit en zijn muziek. Wij gedenken hen met respect en dankbaarheid.

David Bellugi (1954-2017)

David Bellugi, geboren en opgegroeid in de Verenigde Staten, verhuisde in de late jaren 1970 naar Europa. Zijn eerste bestemming was Parijs waar hij zich bij Antoine Geofroy-Dechaume specialiseerde in de historische uitvoeringspraktijk. Later belandde hij in Florence, waar hij vanaf 1979 blokfluit doceerde aan het Conservatorio Statale di Musica "Luigi Cherubini".

Concertreizen als dirigent, als solist of met zijn ensembles brachten hem door heel Europa, Rusland, Australië, Canada en de Verenigde Staten. Zijn discografie, bestaande uit 25 albums, illustreert de veelzijdigheid van zijn praktijk: van renaissancemuziek met het *Berry Hayward Consort* tot wereldmuziek met Ali Tajbakhsh & Chris Hayward en barokwerken van Vivaldi, Bach en Luciani. Bellugi had ook een sterke interesse in hedendaagse muziek, zo gaf hij de première van composities van onder andere Luciano Berio en Nuccio D'Angelo en nam hij filmmuziek op voor Ennio Morricone en Michael Galasso.

Behalve als een 'echte musicus' met een ware passie voor zijn discipline zal David herinnerd worden door de inspirerende stimulans van zijn lessen en zijn vriendelijke, open en positieve houding. Zijn stralende glimlach is de eerste herinnering die de meeste mensen, collega's, studenten, liefhebbers..., noemen, als ze zijn naam horen.

www.davidbellugi.com

Eileen Silcocks (1954-2017)

Eileen werd geboren in Bristol (Engeland) en begon met blokfluiten en cellospelen toen ze zeven jaar oud was. Vanaf dat moment stond muziek altijd centraal in haar leven.

Zij studeerde in Cardiff en vanaf 1976 ook in Nederland, waar ze les kreeg van onder andere Ku Ebbinge, Ricardo Kanji, Frans Brüggen en Wim ten Have. Na twaalf jaar in ons land verhuisde Eileen

naar Wales en later naar IJsland en Schotland.

Als professionele cello- en blokfluitspeler had Eileen een veelzijdige carrière: ze stond op het podium met orkesten en kamermuziekgezelschappen en was bovendien docent en vanaf 2005 ook componist van werken voor blokfluitensemble. De eerste muziekbijlage die in 'blokfluitist' verscheen was haar prachtige *Fantasia* voor blokfluitkwintet (jaargang 1, nummer 1). Wij zijn Eileen nog steeds zeer dankbaar dat we dat mochten afdrucken.

Eileen was dirigent van het *Scottish Recorder Orchestra* en *Recorders Incorporated*. Zij was ook een geliefde gastdirigente en -docente bij andere blokfluitorkesten en internationale cursussen. Van veel blokfluitisten die les van haar hadden gehad of onder haar leiding hadden gespeeld, hoort men: "Eileen had the ability of making hard things easy". Die eigenschap, naast haar positieve instelling, vriendelijkheid en liefde voor de muziek, garandeert ons dat ze nooit vergeten zal worden.

www.eileensilcocks.co.uk

Jan van Dijk (1918-2016)

Bijna een jaar geleden, op 25 november 2016, overleed de componist, dirigent, pianist en muziektheoreticus Jan van Dijk. Van Dijk doceerde compositie en theoretische vakken aan de conservatoria van Rotterdam en Tilburg. Hij dirigeerde lange tijd het *Gouds Symfonie Orkest*, was muzikaal medewerker van dagbladen, tijdschriften en publiceerde ook boeken over muziek. Hij ontving, onder andere, de Visser Neerlandia-prijs, de Willem Pijper-prijs, de Cultuurprijs van de provincie Noord-Brabant en de Hertog Jan-onderscheiding van dezelfde provincie. Ook was Van Dijk ereburger van de gemeenten Gouda en Tilburg en ere-Meester der Vrijmetselaarsloge te Gouda.

Van Dijk laat een groot muzikaal oeuvre na van 1263 opusnummers, onder andere voor orkest, blazersensemble, koor, kamermuziekbezettingen en solo orgel, piano en beiaard. Ook de blokfluit kreeg een plek in dit oeuvre, in bezettingen variërend van solo tot groot gemengd ensemble. Het portret dat deze regels illustreert, werd geschilderd door Lidwien Kuster ter gelegenheid van een concert en tentoonstelling waar composities van Jan van Dijk werden uitgevoerd tegen de achtergrond van schilderijen waarop hij was geportretteerd.

www.janvandijk.net

Erik Beijer (1959-2017)

Op 1 maart 2017 is onverwacht Erik Beijer overleden, een bevlogen, betrokken en bijzonder mens. Onder blokfluitisten was hij vooral bekend als een van de drijvende krachten achter *Camerata Trajectina* waar hij zijn vrouw Saskia Coolen leerde kennen. Sinds 1983 was Beijer bij het ensemble betrokken, eerst als gambist en trommelaar, later ook als opnameleider en zakelijk leider. Beijer was ook betrokken bij andere muziekprojecten. Zo was hij bijvoorbeeld penningmeester van het festival *Wonderfeel* en, sinds september 2016, van de Nederlandse Klokkenspel Vereniging. Als producent was Beijer verantwoordelijk voor de opnamen van de Leidse Koorboeken door het *Egidius Kwartet*. Eind jaren tachtig zat Beijer in het redactieteam van het Teleac-programma *Muziek in de Nederlanden*, waarvoor hij met Leo Samama het begeleidende boek heeft geschreven. Beijer studeerde sociologie en economie en was directeur-bestuurder van Dutch International Guarantees for Houses. Hij zette zich in voor sociale woningbouwprojecten in Zuid-Afrika, de Antillen, Suriname, Nicaragua en Oost-Europa.
www.camerata-trajectina.nl

dag af met een spetterende presentatie!

Zaterdag 7 oktober 2017

Zwolle (Nederland)

www.blokfluitacademy.nl

Bouw je eigen blokfluit

De jaarlijkse bouwcurcus met Jan Bouterse begint weer in het najaar! Je moet bekend zijn met het spelen van de blokfluit en met de theorie en praktijk van de muziek – technische voorkennis is echter niet nodig. Het is wel handig als je thuis aan je instrument kan werken.

Vanaf oktober 2017

Ede (Nederland)

www.huismuziek.nl

'Encore' in Celle

Toen Bart Spanhove jong was, was hij dol op de toegiften die Herman van Veen na zijn concerten gaf. Krachtig, grappig, of bijzonder mooi... Voor zijn eigen *encores* haalt Bart vaak inspiratie uit andere landen en culturen. Tijdens dit ensemble-weekend werk je onder zijn leiding aan muziek uit Spanje, Duitsland, Noord- en Zuid-Amerika en China. 's Avonds is er ook een blokfluitquiz!

Zaterdag 21 oktober 2017

Celle (Duitsland)

www.moeck.com => Seminare

Open Recorder Days Amsterdam

Een evenement dat je simpelweg niet kan missen! Wil je spelen, luisteren, kennismaken met nieuwe instrumenten en technieken, een nieuwe blokfluit of bladmuziek aanschaffen, discussiëren over je lespraktijk, je (klein)kinderen een onvergetelijke muzikale ochtend bezorgen....? Alles kan bij ORDA-2017!

Donderdag 26 t/m zondag 29 oktober 2017

Amsterdam (Nederland)

www.openrecorderdays.com

Open Recorder Days Amsterdam

● ... WAT NOG KOMT

Air-Force

Toe aan nieuwe uitdagingen? Doe mee met *Air-Force*, een blokfluitorkest onder leiding van Joris Van Goethem en Tom Beets waar alle partijen solistisch zijn bezet. In de komende maanden zijn er sessies in België en in Engeland!

Zondag 17 september 2017: Hertfordshire (VK)

Zondag 24 september 2017: Sint-Niklaas (België)

Zondag 28 januari 2018: Hertfordshire (VK)

www.flanders-recorder-quartet.be/nl/air-force/

Blokfluitdag in Zwolle

De Blokfluit Academy organiseert haar tweede blokfluitdag voor blokfluitisten onder leiding van Stephan Esmeijer en Anneke Hoekman. Het thema: 'Herfst in Venetië'! Er wordt gewerkt aan muziek van Antonio Vivaldi, eerst in kleinere groepen en later in een groot blokfluitorkest. We sluiten de

Flanders Recorder Academy

Welkom bij deze internationale blokfluitdriedaagse in het prachtige kasteeldomein d'Ursel. Laat je volledig onderdompelen in de kunst van het samenspel met Bart Spanhove en Paul Van Loey. Het weekend draait om het thema 'I Continenti'.

Vrijdag 27 t/m zondag 29 oktober 2017

Hingene, Bornem (België)

flandersrecorderacademy@gmail.com

Meesterkursus in Duitsland

Een vijfdaagse cursus met Bart Spanhove in de buurt van Osnabrück, dichtbij de Nederlandse grens bij Enschede. Kies je eigen repertoire en ontvang individueel onderricht of coaching als ensemble.

Zaterdag 2 t/m dinsdag 5 november 2017

Georgsmarienhütte (Duitsland)

www.forum-artium.de

'O Magnum Mysterium' in Tiel

O magnum mysterium is een responsorium dat veel componisten door de eeuwen heen op muziek hebben gezet. Het vormt ook de rode draad van deze speeldag met Els Althuizen en Fiet Nafzger. Maak kennis met Italiaanse, Duitse en Spaanse kerstmuziek uit de 16e en 17e eeuw... en met de vrolijke *Rudolf, the red-nosed reindeer*!

Zaterdag 4 november 2017

Tiel (Nederland)

www.syrinx-nieuwegein.nl

3D Blokfluitdag in Delft

Ooit is de 3D Blokfluitdag begonnen als een evenement voor leerlingen van Sonja Gruys en Hilde de Wolf uit Delft, Den Haag en Dordrecht (3D). Inmiddels komen er blokfluitspelers uit heel Nederland! Op het programma staan, naast het spelen van fantastische consortmuziek, een lezing en een film!

Zaterdag 4 november 2017

Delft (Nederland)

3dblokfluitdag.wordpress.com

Muziek voor Advent en Kerst

Bert Honig van *BRISK* leidt dit weekend dat zich richt op gevorderde spelers. Vertolk Engelse *Christmas carols* en muziek uit renaissance en barok, waaronder dubbelkorige werken van Praetorius en Gabrieli. Er worden zoveel mogelijk grote blokfluiten ingezet. Geef je op voor 14 september!

Zaterdag 16 t/m zondag 17 december 2017

Ede (Nederland)

www.huismuziek.nl

Musiceren met Kerst

De zeer populaire Kerstcursus van Huismuziek onder leiding van Hanny Geerlings en Reinout Godschalk. Behalve musiceren in het orkest, zingen in het koor of in het vocale ensemble, zijn er goede gesprekken, wandelingen en puzzels en is er lekker eten! De blokfluitisten spelen in een eigen ensemble.

Vrijdag 22 t/m woensdag 27 december 2017

Westelbeers (Nederland)

www.huismuziek.nl

'Happy new ear!'

Wil je het jaar fris en muzikaal beginnen met muziek die daarbij past? Doe mee aan deze cursus onder leiding van Elke Jansen met veel zingen en instrumentale workshops. De blokfluitdocenten zijn Robert de Bree en Sascha Mommertz.

Woensdag 3 t/m zaterdag 6 januari 2018

De Bult-Steenwijk (Nederland)

www.huismuziek.nl

Orpheus van Amsterdam

Vanaf 1515 verzamelden Karel V en zijn opvolgers een groep zangers en instrumentalisten om zich heen uit de Nederlanden, de Capilla Flamenca, met onder hen Crecquillon, Gombert en De la Rue. Speel muziek van deze componisten en van door hen beïnvloede Spaanse tijdgenoten tijdens deze ensembledag onder leiding van de blokfluitisten Stephan Esmeijer, Heleen Gerretsen, Marco Magalhães en van gambiste Margo Fontijne. Er wordt zowel in grote als kleine gemengde ensembles gespeeld. Aanmeldingen zijn welkom t/m 1 december 2017.

Zaterdag 10 februari 2018

Amsterdam (Nederland)

www.huismuziek-amsterdam.nl

Concertagenda op de Nederlandse Blokfluitpagina

Wil je weten wanneer er blokfluitconcerten zijn in Nederland en België? De concertagenda van de Nederlandse Blokfluitpagina biedt een heel goed overzicht! Staat je eigen concert nog niet op de lijst? Mail de gegevens naar de webmaster en hij zorgt voor een snelle verwerking.
www.blokfluitpagina.nl
hermank@blokmuz.nl

Aafab

blokfluitcentrum

www.aafab.nl

innovatie

grote collectie

deskundig advies

herstel van alle merken

nieuw
direct aangeblazen
Millennium Subbas

verstelbare steunhoogte
voet, carbon kleppen,
betrouwbare afsluiting,
standaard in koffer

Jeremiestr. 4-6, 3511 TW Utrecht

030 2316393 / contact@aafab.nl

maandag 9 - 16 uur, dinsdag t/m vrijdag 9 - 17 uur